

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul IV. — Nr. 312

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÎRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 3 decembrie 1992

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DOCUMENTELE CONFERINȚEI LA NIVEL ÎNALT PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (HELSINKI, 9—11 iulie 1992)	
Declarația la nivel înalt de la Helsinki, 1992	1—5
Deciziile de la Helsinki	5—27

DOCUMENTELE CONFERINȚEI LA NIVEL ÎNALT PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (HELSINKI, 9—11 IULIE 1992)

DECLARAȚIA LA NIVEL ÎNALT DE LA HELSINKI, 1992

Perspectivile și problemele schimbării

1. Noi, șefii de stat sau de guvern ai statelor participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa, am revenit la locul de naștere al procesului de la Helsinki pentru a da un nou impuls eforturilor noastre comune.

2. Carta de la Paris pentru o Nouă Europă, semnată la ultima Conferință la nivel înalt, a creat instituții de cooperare și a trasat orientări pentru realizarea unei comunități a statelor libere și democratice de la Vancouver la Vladivostok.

3. Am fost martorii încetării războiului rece, ai prăbușirii regimurilor totalitare și sfârșitului ideologiei care a stat la baza acestora. În prezent, în toate țările noastre, democrația constituie baza vieții politice, sociale și economice. C.S.C.E. a jucat un rol-cheie în

aceste transformări pozitive. Totuși, moștenirea trecutului rămâne puternică. Ne confruntăm cu probleme și șanse, dar și cu serioase dificultăți și dezamăgiri.

4. Ne-am reîntrunit aici pentru a trece în revistă recente evoluții, pentru a consolida realizările C.S.C.E. și a trasa direcția lor viitoare. Pentru a face față noilor amenințări am adoptat astăzi, aici, un program de întărire a capacităților noastre de acțiune concertată și de intensificare a cooperării în folosul democrației, prosperității și asigurării drepturilor egale de securitate.

5. Aspirațiile popoarelor de a-și hotărî liber statutul lor politic intern și extern au condus la răspîndirea democrației și și-au găsit recent expresia în apariția unui număr de state suverane. Participarea lor deplină conferă o nouă dimensiune C.S.C.E.

6. Salutăm angajamentul tuturor statelor participante față de valorile noastre comune. Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, democrației și statului de drept, libertatea economică, justiția socială și responsabilitatea față de mediul înconjurător — sînt obiectivele noastre comune. Ele sînt imuabile. Aderarea la angajamentele noastre constituie baza participării și cooperării în C.S.C.E. și piatra unghiulară pentru dezvoltarea viitoare a societăților noastre.

7. Reafirmăm valabilitatea principiilor directoare și valorilor comune ale Actului Final de la Helsinki și ale Cartei de la Paris, întrucupînd responsabilitățile statelor unul față de celălalt și ale guvernelor față de popoarele lor. Aceasta este conștiința colectivă a comunității noastre. Recunoaștem că sîntem răspunzători unul față de celălalt pentru respectarea lor. Evidențiem drepturile democratice ale cetățenilor de a cere guvernelor lor respectarea acestor valori și standarde.

8. Subliniem că angajamentele asumate în domeniul dimensiunii umane a C.S.C.E. constituie subiecte de preocupare directă și legitimă a tuturor statelor participante și nu aparțin exclusiv afacerilor interne ale statului respectiv. Protejarea și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și întărirea instituțiilor democratice continuă să fie baza vitală a securității noastre atotcuprinzătoare.

9. Tranziția spre și dezvoltarea democrației și economiei de piață în noile democrații a fost continuată cu hotărîre, trecînd prin dificultăți și condiții variate. Ne oferim sprijinul și solidaritatea noastră statelor participante aflate în tranziție spre democrație și economie de piață. Salutăm eforturile lor de a se integra pe deplin în comunitatea mai largă a statelor. Făcînd ca această tranziție să fie ireversibilă, vom asigura securitatea și prosperitatea noastră, a tuturor.

10. Încurajarea acestui sentiment de comunitate mai largă rămîne unul din scopurile noastre fundamentale. Salutăm în acest sens rapida adaptare a instituțiilor și organizațiilor europene și transatlantice, care conlucrează tot mai mult pentru a face față schimbărilor și a conferi o bază solidă pentru pace și prosperitate. Comunitatea Europeană (C.E.E.), îndeplinindu-și rolul său important în dezvoltarea politică și economică a Europei, se îndreaptă spre o uniune și a decis să-și lărgească componența. Ea se implică îndeaproape în activitățile C.S.C.E.

Organizația Tratatului Nord-Atlantic (N.A.T.O.), una din legăturile transatlantice esențiale, a adoptat un nou concept strategic și și-a întărit rolul, ca un element integral al securității în Europa. Prin constituirea Consiliului Nord-Atlantic de Cooperare (N.A.C.C.), s-au stabilit relații de cooperare cu noii parteneri, în armonie cu scopurile C.S.C.E. De asemenea, a oferit sprijin practic activității C.S.C.E.

Uniunea Europei Occidentale (U.E.O.) este o parte integrantă a dezvoltării Uniunii Europene; de asemenea, constituie mijlocul de a întări stîlpul european al Alianței Atlantice, de a dezvolta o capacitate operațională; se deschide cooperării suplimentare cu noii parteneri și s-a oferit să furnizeze resurse în sprijinul C.S.C.E.

Consiliul Europei își elaborează propriile programe pentru noile democrații, deschizîndu-se pentru primirea de noi membri și cooperînd cu C.S.C.E. în dimensiunea umană.

Grupul celor 7 și Grupul celor 24 sînt profund angajate în asistența pentru țările în tranziție.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (O.E.C.D.), Comisia Economică O.N.U. pentru Europa (E.C.E.) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.E.R.D.) au jucat un rol-cheie în construcția noii Europe.

Comunitatea Statelor Independente (C.S.I.) și-a declarat disponibilitatea de a asista C.S.C.E. în urmărirea obiectivelor sale.

Acestea și alte forme de cooperare regională și subregională care continuă să se dezvolte, cum ar fi Consiliul Statelor Mării Baltice, Triunghiulara de la Vișegrad, Cooperarea Economică a Mării Negre și Inițiativa Europeană Centrală, multiplică legăturile care unesc statele participante la C.S.C.E.

11. Salutăm adoptarea Documentului de la Viena din 1992 privind măsurile de întărire a încrederii și securității și semnarea Tratatului privind cerul deschis, împreună cu adoptarea Declarației referitoare la Tratatul privind cerul deschis. Salutăm, de asemenea, iminenta intrare în vigoare a Tratatului privind forțele armate convenționale în Europa (C.F.E.) și Documentul Final al Negocierilor privind efectivele forțelor armate convenționale în Europa. Aceste acorduri oferă o bază solidă pentru viitoarea noastră securitate prin cooperare. Salutăm recenta înțelegere comună ruso-americană cu privire la armamentul strategic ofensiv. Ne reafirmăm angajamentul de a deveni semnatarii inițiali ai viitoarei convenții privind interzicerea dezvoltării, producției, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea lor și chemăm alte state să procedeze la fel.

12. Trăim în perioada perspectivelor, dar și a instabilității și insecurității. Declinul economic, tensiunea socială, naționalismul agresiv, intoleranța, xenofobia și conflictele etnice amenință stabilitatea în aria C.S.C.E.. Violări grave ale angajamentelor C.S.C.E. în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv a celor privind minoritățile naționale, constituie o amenințare specială pentru dezvoltarea pașnică a societății, în special în noile democrații.

Este încă mult de făcut în edificarea unor societăți democratice și pluraliste, în care diversitatea să fie pe deplin protejată și respectată în practică. În consecință, respingem orice formă de discriminare rasială, etnică și religioasă. Libertatea și toleranța trebuie să fie învățate și practicate.

13. Pentru prima dată în ultimele decenii avem de făcut față războiului în zona C.S.C.E. Continuă să se înregistreze noi conflicte armate și masiva utilizare a forței pentru a realiza hegemonia și pentru expansiuni teritoriale. Pierderile de vieți omenești, suferința umană, implicînd un număr uriaș de refugiați, au fost cele mai grele de la cel de-al doilea război mondial. Deținerarea patrimoniului nostru cultural și distrugerea proprietății au fost dezastruoase.

Comunitatea noastră este profund îngrijorată de aceste evoluții. Individual și în comun cu C.S.C.E., O.N.U. și alte organizații internaționale, am căutat să atenuăm suferințele și să căutăm soluții pe termen lung crizelor care au apărut.

Prin deciziile de la Helsinki am stabilit un program cuprinzător de acțiuni coordonate care va conferi C.S.C.E. instrumente suplimentare pentru abordarea tensiunilor înainte ca violența să izbucnească și controlarea crizelor care ar putea, regretabil, să apară.

Consiliul și Comitetul Înălților Funcționari au stabilit deja un rol important pentru C.S.C.E. în abordarea crizelor care ar putea apărea în zona noastră.

Nici un efort internațional nu poate avea succes dacă cei implicați în conflicte nu își reafirmă voința de a căuta soluții pașnice la diferendele lor. Subliniem hotărîrea noastră de a ține răspunzătoare părțile în conflict pentru acțiunile lor.

14. În timpul conflictelor, îndeplinirea cerințelor umane de bază este cel mai mult supusă riscului. Vom exercita toate eforturile pentru a asigura satisfacerea lor și respectarea angajamentelor umanitare. Ne vom strădui să alinăm suferințele, prin încetarea umanitară a focului, și să facilităm acordarea de asistență sub supraveghere internațională, inclusiv tranzitarea în siguranță a acesteia. Recunoaștem că problemele refugiaților, ca urmare a acestor conflicte, necesită cooperarea noastră a tuturor. Ne exprimăm sprijinul și solidaritatea cu acele țări care duc greu problemei refugiaților rezultând din aceste conflicte. În acest context, recunoaștem necesitatea cooperării și acțiunilor concertate.

15. Chiar acolo unde violența a fost ținută sub control, este încă necesar ca suveranitatea și independența unor state să fie respectată. Ne exprimăm sprijinul pentru eforturile statelor participante la C.S.C.E. de a înlătura, pe cale pașnică, prin negocieri, problemele moștenite din trecut, cum ar fi staționarea forțelor armate străine pe teritoriile statelor baltice, fără consimțământul necesar al acestor țări.

De aceea, în conformitate cu principiile de bază ale dreptului internațional și pentru a preveni orice posibil conflict, adresăm un apel statelor participante să încheie, fără întârziere, acorduri bilaterale adecvate, inclusiv grafice, pentru o retragere în scurt timp, în ordine și completă, a unor astfel de trupe străine de pe teritoriile statelor baltice.

16. Degradarea mediului înconjurător ne amenință pe toți de mulți ani. Pericolul accidentelor nucleare constituie o preocupare presantă. De asemenea, în mai multe zone ale C.S.C.E. există pericole pentru mediul înconjurător ca urmare a activităților industriei de apărare.

17. Actuala proliferare a armelor sporește pericolul de conflict și constituie o preocupare urgentă. Controlul efectiv al exportului materialelor nucleare, armelor convenționale și altor bunuri și tehnologii sensibile reprezintă o necesitate presantă.

C.S.C.E. și supravegherea schimbării

18. C.S.C.E. a fost instrumentată în promovarea schimbărilor; acum ea trebuie să se adapteze sarcinii de a le supraveghea. Deciziile noastre de la Helsinki au făcut C.S.C.E. mai operațională și eficientă. Sîntem hotărîți să folosim integral consultările și acțiunile concertate care să permită un răspuns comun problemelor cu care ne confruntăm.

19. În abordarea acestor deziderate, evidențiem rolul central al C.S.C.E. în promovarea și supravegherea schimbărilor în regiunea noastră. În această eră a tranziției, C.S.C.E. este crucială în eforturile noastre de a preveni agresiunea și violența prin examinarea cauzelor care stau la originea conflictelor și de a preveni, supraveghea și rezolva conflictele pașnic, prin mijloace corespunzătoare.

20. În acest scop, am dezvoltat în continuare structurile pentru a asigura supravegherea politică a crizelor și am creat noi instrumente de prevenire a conflictelor și supraveghere a crizelor. Am consolidat Consiliul Miniștrilor și Comitetul Înălților Funcționari (C.S.O.) și am creat mijloace pentru a le sprijini. Capacitatea C.S.C.E. în domeniul atenționării din vreme a fost întărită, în special prin activitatea Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale, care a fost nou creat.

Am creat posibilitatea ca C.S.C.E. să acționeze în menținerea păcii, în conformitate cu modalitățile convenite. Activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii pot să fie întreprinse în cazuri de conflict, în cadrul și între statele participante; pentru a ajuta la menținerea păcii și stabilității, sprijinind eforturile continue pentru o soluție politică. În acest sens, sîntem, de asemenea, pregătiți să căutăm, de la caz la caz, sprijinul instituțiilor și organizațiilor internaționale, cum ar fi C.E.E., N.A.T.O. și U.E.O., precum și alte instituții și mecanisme, inclusiv mecanismul C.S.I. de menținere a păcii. Salutăm disponibilitatea lor de a sprijini activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii, inclusiv prin disponibilizarea resurselor lor.

Dezvoltăm, în continuare, posibilitățile noastre pentru o reglementare pașnică a diferendelor.

21. Abordarea noastră se bazează pe conceptul atotcuprinzător al securității, așa cum este inițiat în Actul Final. Acest concept leagă menținerea păcii de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. El corelează solidaritatea și cooperarea economică și în domeniul mediului înconjurător cu relațiile interstatale pașnice. Acesta este la fel de valabil în supravegherea schimbărilor, cum era necesar în atenuarea confruntării.

22. C.S.C.E. este un forum de dialog, negociere și cooperare, care stabilește direcția și impulsionează modelarea noii Europe. Sîntem hotărîți să-l folosim pentru a da un nou impuls procesului de control al armamentelor, de dezarmare și întărire a încrederii și securității, sporirii consultării și cooperării în problemele de securitate și continuării procesului de reducere a riscului de conflict. În acest context, vom examina, de asemenea, noi pași pentru întărirea în continuare a normelor de conduită în domeniile politico-militare ale securității. Vom asigura ca eforturile noastre în aceste domenii să fie coerente, intercorelate și complementare.

23. Rămînem convinși că securitatea este indivizibilă. Nici un stat din comunitatea C.S.C.E. nu își va întări propria securitate în dauna securității altor state. Acesta este mesajul nostru hotărît către statele care recurg la amenințarea sau folosirea forței pentru atingerea obiectivelor lor prin flagranta violare a angajamentelor C.S.C.E.

24. Cooperarea crescîndă cu alte organizații și instituții europene și transatlantice va fi esențială pentru succesul eforturilor noastre în promovarea schimbărilor democratice în cadrul C.S.C.E. De aceea, sîntem convinși că o ordine durabilă și pașnică pentru comunitatea statelor noastre va fi clădită pe întărirea reciprocă a instituțiilor, fiecare cu aria proprie de acțiune și responsabilitate.

25. Reafirmînd angajamentele decurgînd din Carta Națiunilor Unite, la care au subscris statele noastre, declarăm înțelegerea noastră că C.S.C.E. este un aranjament regional în sensul cap. VIII al Cartei Națiu-

nilor Unite. Ca atare, ea constituie o importanță legătură între securitatea europeană și globală. Drepturile și responsabilitățile Consiliului de Securitate rămân intangibile în totalitatea lor. C.S.C.E. va acționa în strânsă colaborare cu Națiunile Unite, în special în prevenirea și rezolvarea conflictelor.

26. Reafirmăm condamnarea fără rezerve a tuturor actelor, metodelor și practicilor de terorism. Sintem hotărâți să întărim cooperarea noastră în eliminarea acestei amenințări pentru securitatea, democrația și drepturile omului. În acest scop, vom lua măsuri pentru prevenirea, în teritoriile noastre, a activităților criminale care sprijină actele de terorism în alte state. Vom încuraja schimbul de informații privind activitățile teroriste. Vom căuta, în continuare, în mod corespunzător, căi eficiente de cooperare în acest domeniu. Vom lua, de asemenea, măsuri necesare, la nivel național, pentru îndeplinirea obligațiilor noastre internaționale în acest domeniu.

27. Traficul ilicit de droguri reprezintă un pericol pentru stabilitatea societăților noastre și a instituțiilor democratice. Vom acționa împreună pentru a întări toate formele de cooperare bilaterală și multilaterală în luptă împotriva traficului ilicit de droguri și a altor forme de crimă organizată internațională.

28. Vom acționa pentru întărirea legăturii strânse care există între pluralismul politic și funcționarea economiei de piață. Cooperarea sporită în domeniul economiei, științei și tehnologiei are de jucat un rol crucial în întărirea securității și stabilității în aria C.S.C.E.

29. Cooperarea economică rămâne un element esențial al C.S.C.E. Vom continua să sprijinim transformările în curs pentru introducerea economiei de piață, ca mijloc de creștere a performanței economice și integrării sporite în sistemele economice și financiare internaționale.

30. Vom facilita, de asemenea, cooperarea economică largită care trebuie să țină seama de condițiile politice și economice existente. Salutăm contribuția programelor de asistență economică, financiară și tehnică ale Grupului celor 7 și Grupului celor 24 pentru procesul de tranziție. În cadrul cooperării noastre, sprijinim în întregime dezvoltarea în continuare a Cartei Europene de Energie, care este de importanță deosebită în perioada de tranziție.

31. Vom acționa împreună pentru a contribui la facilitarea mijloacelor de transport și comunicații în vederea adâncirii cooperării între noi.

32. Reinnoim angajamentul nostru de a coopera în protejarea și îmbunătățirea mediului pentru generațiile prezente și viitoare. Subliniem, îndeosebi, importanța cooperării pentru garantarea efectivă a siguranței instalațiilor nucleare și ținerea sub control a pericolelor pentru mediul înconjurător legate de industria de aparate.

Evidențiem necesitatea unei mai mari conștientizări și înțelegeri a opiniei publice față de problemele mediului și implicarea sa în procesul de planificare și de luare a deciziilor.

Salutăm rezultatul important al Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător și Dezvoltare (U.N.C.E.D.), care a avut loc la Rio de Janeiro, în iunie 1992. Evidențiem necesitatea traducerii efective și susținute în viață a hotărârilor conferinței.

33. Este necesar să fie adoptate măsuri, în continuare, pentru oprirea proliferării armelor. Asigurarea

neproliferării armelor nucleare și a tehnologiei și experienței în acest domeniu continuă să rămână o necesitate vitală. Chemăm toate statele care nu au aderat la Tratatul de neproliferare a armelor nucleare să facă acest lucru ca state neposesoare de arme nucleare și să încheie acorduri de garanții cu A.I.E.A. Ne angajăm noi înșine să intensificăm cooperarea în domeniul controlului efectiv al exportului aplicabil materialelor nucleare, al armelor convenționale și altor bunuri sau tehnologii sensibile.

34. Salutăm dezvoltarea cooperării regionale între statele participante la C.S.C.E., ca mijloc important de promovare a structurilor pluraliste de stabilitate. Activitățile de cooperare regionale, bazate pe principiile și angajamentele C.S.C.E., servesc obiectivului unității noastre și promovării unei securități atotcuprinzătoare.

35. Încurajăm cooperarea transfrontalieră pe scară largă, inclusiv contactele umane, implicând comunitățile și autoritățile locale și regionale. Această cooperare contribuie la depășirea inegalităților economice și sociale și întărește înțelegerea etnică, dezvoltă relațiile de bună vecinătate între state și popoare.

36. Pentru a asigura deplina participare și cooperare a statelor participante recent admise, am inițiat un program de ajutor coordonat.

37. Reafirmăm convingerea noastră că întărirea securității și cooperării în regiunea Mediteranei este importantă pentru stabilitatea în aria C.S.C.E. Recunoaștem că schimbările care au avut loc în Europa sînt relevante pentru regiunea Mediteranei și că, invers, dezvoltările economice, sociale, politice și de securitate în această regiune au un impact direct asupra Europei.

38. Vom lărgi, de aceea, cooperarea și dialogul nostru cu statele mediteraneene neparticipante, ca mijloc de promovare a dezvoltării economice și sociale, prin aceasta întărind stabilitatea în regiune, în vederea reducerii decalajului de prosperitate dintre Europa și vecinii săi mediteraneeni și protejării ecosistemelor mediteraneene. Subliniem importanța relațiilor intermediteraneene și necesitatea unei cooperări sporite în regiune.

39. Salutăm și încurajăm continuarea inițiativelor și negocierilor vizînd căutarea de soluții juste, durabile și viabile, prin mijloace pașnice, pentru depășirea problemelor cruciale din regiunea Mediteranei.

40. Am lărgit dialogul cu statele neparticipante, invitîndu-le să ia parte la activitățile noastre, pe bază selectivă, atunci cînd pot să își aducă contribuția.

41. Salutăm crearea Adunării Parlamentare a C.S.C.E., care a avut prima sa reuniune la Budapesta între 3—5 iulie și contăm pe participarea activă a parlamentarilor la procesul C.S.C.E.

42. Acordăm o deosebită importanță implicării active a opiniei publice în C.S.C.E. Vom lărgi posibilitățile pentru contribuții și cooperare cu persoane individuale și organizații neguvernamentale în activitatea noastră.

43. Pentru a promova parteneriatul nostru și pentru a supraveghea mai bine schimbările, am adoptat azi, la Helsinki, un program pentru o C.S.C.E. consolidată și eficientă, prin Deciziile de la Helsinki. Aceste decizii vor fi aplicate integral și cu bună-credință.

44. Însărcinăm consiliul să adopte măsurile necesare în continuare pentru traducerea lor în viață. Con-

siliul poate adopta orice amendament pe care îl consideră necesar la aceste decizii.

45. Textul integral al Documentului de la Helsinki va fi publicat în fiecare stat participant, care-l va face cunoscut cât mai larg posibil.

46. Guvernul Finlandei este rugat să transmită Secretarului General al Națiunilor Unite textul Documentului de la Helsinki, care nu este supus înregist-

trării conform art. 102 al Cartei Națiunilor Unite, în vederea circulării acestuia la toți membrii Organizației, ca document oficial al Națiunilor Unite.

47. Următoarea conferință de analiză va avea loc la Budapesta, în 1994, pe baza modalităților Reuniunii de la Helsinki, aplicate mutatis-mutandis, urmînd a fi precizate în continuare de Comitetul Înălților Funcționari, care poate hotărî organizarea unei reuniuni pregătitoare speciale.

DECIZIILE DE LA HELSINKI

I

ÎNTĂRIREA INSTITUȚIILOR ȘI STRUCTURILOR C.S.C.E.

1) Pentru a întări coerența consultărilor lor și eficiența acțiunilor lor concertate bazate pe voința lor politică comună, precum și pentru a dezvolta în continuare aspectele practice ale cooperării între ele, statele participante au hotărît să reafirme și să dezvolte deciziile privind structurile și instituțiile C.S.C.E. stabilite prin Carta de la Paris și Documentul de la Praga referitor la dezvoltarea în continuare a instituțiilor și structurilor C.S.C.E.

În acest scop ele au convenit următoarele :

Reuniuni ale șefilor de stat sau de guvern

2) Reuniuni ale șefilor de stat sau de guvern, astfel cum sînt prevăzute în Carta de la Paris, vor avea loc, de regulă, la fiecare doi ani, cu ocazia conferințelor de examinare.

3) Ele vor stabili prioritățile și vor indica orientarea la cel mai înalt nivel politic.

Conferințele de examinare

4) Conferințele de examinare vor preceda reuniunile șefilor de stat sau de guvern. Ele vor fi operaționale și de scurtă durată. Sarcinile lor vor fi următoarele :

— examinarea gamei întregi de activități în cadrul C.S.C.E., inclusiv dezbateri aprofundate privind aplicarea și analizarea de noi măsuri vizînd întărirea procesului C.S.C.E. ;

— pregătirea documentului decizional pentru a fi adoptat de reuniune.

5) Pregătirea conferințelor de examinare, inclusiv ordinea de zi și modalitățile de desfășurare, va fi asigurată de Comitetul Înălților Funcționari (C.I.F.), care poate hotărî organizarea unei reuniuni pregătitoare speciale.

Consiliul C.S.C.E.

6) Consiliul este organul central de luare a deciziilor și de guvernare a C.S.C.E.

7) Consiliul va asigura ca diferitele activități ale C.S.C.E. să fie strîns legate de scopurile politice fundamentale ale C.S.C.E.

8) Statele participante au convenit să întărească metodele de lucru ale consiliului și să promoveze consultări eficiente în timpul reuniunilor sale.

Comitetul Înălților Funcționari

9) Conform deciziilor conținute în Carta de la Paris și așa cum este prevăzut în Documentul de la Praga, între reuniunile Consiliului C.S.C.E., C.I.F. va fi răspunzător pentru supervizare, direcționare și coordonare și va acționa ca agent al consiliului în luarea deciziilor corespunzătoare. Responsabilități suplimentare sînt descrise în cap. III al acestui document.

10) Vor fi mai mult folosite punctele de contact și rețeaua de comunicații pentru a supraveghea mai eficient fluxul de informații.

11) Funcțiile C.I.F., atunci cînd se va reuni ca Forum Economic, sînt expuse în cap. VII al acestui document.

Președintele în exercițiu

12) Președintele în exercițiu va fi răspunzător, în numele consiliului/C.I.F., pentru coordonarea și consultările privind problemele curente ale C.S.C.E.

13) Președintele în exercițiu va fi rugat să comunice instituțiilor C.S.C.E. deciziile consiliului și ale C.I.F. și, dacă va fi nevoie, să le dea recomandări.

14) În îndeplinirea sarcinilor încredințate, președintele în exercițiu poate fi asistat, între altele, de :

- președinții predecesor și succesori, acționînd împreună ca o troică ;
- grupuri ad-hoc de orientare ;
- în caz de nevoie, reprezentant personal.

Troica

15) Președintele în exercițiu va putea fi asistat de predecesorul și succesorul său, acționînd împreună ca o troică, în îndeplinirea sarcinilor încredințate. Președintele în exercițiu își va asuma responsabilitatea acestor sarcini și va raporta consiliului/C.I.F. asupra activității troicii.

Grupuri ad-hoc de orientare

16) Grupuri ad-hoc de orientare pot fi create, de la caz la caz, pentru a-l asista în plus pe președintele în exercițiu, în special în domeniul prevenirii conflictelor, supravegherii crizelor și rezolvării diferendelor.

17) Hotărîrea consiliului/C.I.F. de a crea un grup ad-hoc de orientare va fi, în principiu, luată la recomandarea președintelui în exercițiu și va include precizarea componenței grupului și mandatul acestuia, în care vor fi definite sarcinile și obiectivele exacte, precum și durata mandatului.

18) Dacă problema este urgentă, președintele în exercițiu poate să propună crearea unui grup ad-hoc de orientare după procedura de tăcere. Dacă, în decurs de cinci zile, au fost ridicate obiecții față de această propunere și dacă după noi consultări ale președintelui în exercițiu nu s-a ajuns la consens, problema va trebui examinată de către C.I.F.

19) Pentru a fi eficient, un grup ad-hoc de orientare va fi compus dintr-un număr restrâns de state participante, inclusiv troica. În stabilirea componenței și numărului se va ține seama de necesitatea asigurării imparțialității și eficienței.

20) Consiliul/C.I.F. poate hotărî terminarea sau prelungirea pentru o anumită perioadă de timp a activității grupului ad-hoc de orientare, precum și amendarea mandatului, componenței și instrucțiunilor date acestui grup de orientare.

21) Președintele în exercițiu va raporta pe larg și în mod regulat C.I.F. asupra activității grupului ad-hoc de orientare și asupra dezvoltărilor conexe.

Reprezentanți personali

22) Atunci când se ocupă de o criză sau un conflict, președintele în exercițiu poate, pe propria-i răspundere, să desemneze un reprezentant personal cu un mandat clar și precis. Președintele în exercițiu va informa C.I.F. asupra intenției de a numi un reprezentant personal și asupra mandatului acestuia. În rapoartele sale către consiliul C.I.F. președintele în exercițiu va include informații cu privire la activitățile reprezentantului personal, precum și orice recomandări sau observații ale acestuia.

Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale

23) Consiliul va numi un Înalt Comisar pentru Minorități Naționale. Înaltul Comisar va asigura o „alertă timpurie” și, dacă este nevoie, o „acțiune timpurie” într-un stadiu cât mai timpuriu posibil al tensiunilor implicând probleme ale minorităților naționale care pot degenera în conflict în zona C.S.C.E., afectând pacea, stabilitatea sau relațiile dintre statele participante. Înaltul Comisar va putea beneficia de facilitățile Biroului pentru instituții democratice și drepturile omului (B.I.D.D.O.) de la Varșovia.

Alte instituții și structuri

24) În continuarea Cartei de la Paris și a Documentului de la Praga, funcțiuni adiționale atribuite altor instituții și structuri C.S.C.E. sînt descrise în cap. II, III, IV, V și VI ale acestui document.

25) Statele participante mandatează C.I.F. să examineze căi și mijloace care ar permite celor trei instituții ale C.S.C.E. să-și îndeplinească mai bine funcțiile. În această privință, ele vor examina oportunitatea unei înțelegeri care să garanteze un statut internațional recunoscut pentru Secretariatul C.S.C.E., Centrul pentru prevenirea conflictelor (C.P.C.) și B.I.D.D.O.

Examinarea aplicării

26) Examinarea aprofundată a aplicării angajamentelor C.S.C.E. va continua să joace un rol fundamental în activitățile C.S.C.E. întărind astfel cooperarea dintre statele participante.

27) Examinarea aplicării va avea loc, în mod regulat, în timpul conferințelor de examinare, precum și la reuniuni speciale convocate în acest scop la B.I.D.D.O. și la C.P.C., precum și atunci când C.I.F. se întrunește ca Forum Economic, așa cum prevăd documentele pertinente ale C.S.C.E.

28) Această examinare a aplicării va fi atotcuprinzătoare, într-un spirit de cooperare, permițînd abordarea unor probleme precise.

29) Statele participante vor fi invitate să-și prezinte contribuțiile cu privire la experiența lor de aplicare, cu referire specială la dificultățile întâmpinate, și să-și expună punctele lor de vedere privind aplicarea în toată zona C.S.C.E. Statele participante sînt încurajate să difuzeze rezumatele contribuțiilor lor înaintea reuniunii.

30) Examinarea ar trebui să ofere posibilitatea de a identifica acțiuni care ar fi necesare pentru abordarea problemelor. Reuniunile la care are loc examinarea aplicării pot să atragă atenția C.I.F. asupra oricărei sugestii privind măsurile de îmbunătățire a aplicării pe care le consideră de dorit.

Comunicații

31) Rețeaua de comunicații a C.S.C.E. este un instrument important pentru aplicarea Documentului de la Viena din 1992 și a altor documente și înțelegeri. Întrucît capacitatea C.S.C.E. de a se ocupa de situații de urgență a fost dezvoltată, rețeaua joacă un rol nou și vital în furnizarea de mijloace perfecționate pentru comunicații urgente statelor participante. În această privință, este esențial ca toate statele participante să fie conectate la acest sistem. Comitetul Consultativ al C.P.C. va urmări progresele și, dacă va fi necesar, va recomanda soluții pentru probleme tehnice.

II

ÎNALTUL COMISAR AL C.S.C.E. PENTRU MINORITĂȚI NAȚIONALE

1) Statele participante decid să creeze un post de Înalt Comisar al C.S.C.E. pentru minorități naționale.

Mandat

2) Înaltul Comisar va acționa sub egida C.I.F. și va fi, în consecință, un instrument de prevenire a conflictelor într-un stadiu cât mai timpuriu posibil.

3) Înaltul Comisar va asigura o „alertă timpurie” și, dacă va fi nevoie, o „acțiune timpurie” într-un stadiu cât mai incipient în legătură cu tensiunile implicînd probleme ale minorităților naționale care nu au depășit încă stadiul unei alerte timpurii, dar care, după părerea Înaltului Comisar, sînt susceptibile să degenereze într-un conflict în aria C.S.C.E., afectînd pacea, stabilitatea sau relațiile dintre statele participante și necesitînd atenția sau acțiunea Consiliului C.S.C.E. sau ale C.I.F.

4) În cadrul mandatului, bazat pe principiile și angajamentele C.S.C.E., Înaltul Comisar, a cărui activitate va fi confidențială, va acționa independent de toate părțile direct implicate în tensiuni.

5) Înaltul Comisar va examina probleme ale minorităților naționale ce se pun în statul al cărui resortisant sau rezident este, sau probleme implicînd minoritatea națională căreia Înaltul Comisar îi aparține,

numai dacă toate părțile direct implicate acceptă acest lucru, inclusiv statul implicat.

5 b) Înalțul Comisar nu va examina probleme ale minorităților naționale în situații comportând acte organizate de terorism.

5 c) Înalțul Comisar nu va lua în considerare nici violări ale angajamentelor C.S.C.E. privind o persoană individuală aparținând unei minorități naționale.

6) În examinarea unei situații, Înalțul Comisar va ține în întregime seama de mijloacele democratice și instrumentele internaționale aplicabile în această situație, precum și de folosirea lor de către părțile implicate.

7) Când o anumită problemă a minorităților naționale va fi adusă în atenția C.F.I., implicarea Înalțului Comisar va necesita cererea și un mandat specific din partea C.F.I.

Profil, desemnare, sprijin

8) Înalțul Comisar va fi o personalitate internațională eminentă cu o bogată experiență în domeniu, de la care se poate aștepta să dea dovadă de imparțialitate în îndeplinirea funcțiilor sale.

9) Înalțul Comisar va fi numit de Consiliul C.S.C.E. prin consens, la recomandarea C.I.F., pentru o perioadă de trei ani care poate fi prelungită doar o singură dată pentru încă o perioadă de trei ani.

10) Înalțul Comisar va putea beneficia de mijloacele B.I.D.D.O. de la Varșovia și în special de informații relevante privind toate aspectele problemelor minorităților naționale existente la B.I.D.D.O.

Alerta timpurie

11) Înalțul Comisar :

11 a) va strânge și va primi informații privind probleme ale minorităților naționale din surse indicate mai jos (vezi paragrafele 23)—25) din Supliment) ;

11 b) va evalua cât mai repede posibil rolul părților direct interesate, natura tensiunilor și dezvoltările recente care au avut loc, precum și, dacă este posibil, eventualele consecințe pentru pacea și stabilitatea în aria C.S.C.E. ;

11 c) în acest scop, el va fi în măsură să viziteze în conformitate cu paragraful 17) și paragrafele 27)—30) din Supliment, orice stat participant și să comunice personal, sub rezerva prevederilor paragrafului 25), cu părțile direct implicate pentru a obține informații de primă mână cu privire la situația minorităților naționale

12) Înalțul Comisar poate, în cursul vizitei într-un stat participant pentru obținerea informației de primă mână de la toate părțile direct implicate, să discute problemele cu părțile și, unde e cazul, să promoveze dialogul, încrederea și cooperarea dintre ele.

Declanșarea unei alerte timpurii

13) Dacă, pe baza schimbului de comunicări și contacte cu părțile respective, Înalțul Comisar va conchide că există *prima facie* riscul unui potențial conflict (astfel cum este stipulat în paragraful 3), el poate declanșa o alertă timpurie care va fi comunicată prompt C.I.F. de către președintele în exercițiu.

14) Președintele în exercițiu va include această alertă timpurie pe ordinea de zi a următoarei reuniuni a C.I.F. Dacă un stat consideră că o alertă timpurie necesită consultări rapide, el poate iniția procedura prevăzută în anexa nr. 2 din Rezumatul concluziilor Reuniunii Consiliului C.S.C.E. de la Berlin („Mecanismul de urgență“).

15) Înalțul Comisar va explica C.I.F. motivele declanșării alertei timpurii.

Acțiune timpurie

16) Înalțul Comisar poate recomanda să fie autorizat să intre în noi contacte și consultări strinse cu părțile implicate în vederea unor posibile soluții conform mandatului care trebuie să facă obiectul unei decizii a C.I.F. C.I.F. va putea decide în consecință.

Responsabilitate

17) Înalțul Comisar îl va consulta pe președintele în exercițiu înainte de a se deplasa în statul participant pentru a examina o situație tensională implicând minoritățile naționale. Președintele în exercițiu va consulta confidențial statul(ele) participant(e) și va putea avea consultări mai largi.

18) După vizitarea unui stat participant, Înalțul Comisar va remite președintelui în exercițiu rapoarte strict confidențiale cu privire la constatările sale și cu privire la progresele implicării sale într-o anumită problemă.

19) După implicarea sa într-o anumită problemă, Înalțul Comisar va raporta președintelui în exercițiu asupra constatărilor, rezultatelor și concluziilor sale. Într-un termen de o lună președintele în exercițiu va consulta confidențial asupra constatărilor, rezultatelor și concluziilor statul(ele) implicat(e) și poate avea consultări mai largi. După aceea, raportul împreună cu posibilele comentarii va fi transmis C.I.F.

20) Dacă Înalțul Comisar conchide că situația este pe cale de a degenera într-un conflict, sau dacă Înalțul Comisar consideră că posibilitățile sale de acțiune au fost epuizate, Înalțul Comisar va informa C.I.F. despre acest lucru prin intermediul președintelui în exercițiu.

21) Dacă C.I.F. va fi implicat într-o anumită problemă, Înalțul Comisar va furniza informații și, la cerere, recomandări pentru C.I.F. sau pentru orice altă instituție sau organizație pe care C.I.F. le poate invita, în conformitate cu prevederile cap. III al acestui document, să întreprindă măsuri în legătură cu tensiunile sau conflictul respectiv.

22) Înalțul Comisar, dacă va fi solicitat de către C.I.F. și ținând seama în mod corespunzător de cerințele de confidențialitate ale mandatului său, va prezenta informații în legătură cu activitatea sa la reuniunile C.S.C.E. de aplicare a angajamentelor privind dimensiunea umană.

SUPLIMENT

Sursele de informare cu privire la problemele minorităților naționale

23) Înalțul Comisar poate :

23 a) strânge și primi informații privind situația minorităților naționale și rolul părților implicate în aceasta din orice sursă, inclusiv din mijloacele mass-

media și organizațiile neguvernamentale, cu excepțiile prevăzute în paragraful 25) ;

23 b) primi anumite rapoarte de la părțile direct implicate privind evoluțiile în problemele minorităților naționale. Acestea pot include rapoarte în legătură cu violarea angajamentelor C.S.C.E. privind minoritățile naționale, precum și alte violări în contextul problemelor minorităților naționale.

24) Asemenea rapoarte specifice către Înalțul Comisar ar trebui să răspundă următoarelor cerințe :

— ele trebuie să fie scrise, adresate Înalțului Comisar ca atare și să conțină numele și adresa completă ale semnatarului ;

— ele trebuie să conțină o expunere factuală a evoluțiilor care sînt relevante pentru situația persoanelor aparținînd minorităților naționale și rolul părților implicate în acestea, care au avut loc recent, în principiu în cursul ultimelor douăsprezece luni. Rapoartele trebuie să conțină informații suficient de substanțiale.

25) Înalțul Comisar nu va comunica și nu va răspunde la comunicările din partea vreunei persoane sau organizații care practică sau scuză public terorismul sau violența.

Părțile direct implicate

26) Părțile direct implicate în tensiuni care pot furniza rapoarte specifice Înalțului Comisar și cu care Înalțul Comisar va urmări să comunice în persoană în cursul vizitei într-un stat participant sînt următoarele :

26 a) guvernele statelor participante, inclusiv, dacă este cazul, autoritățile regionale și locale în zonele în care trăiesc minoritățile naționale ;

26 b) reprezentanții asociațiilor, organizațiilor neguvernamentale, grupelor religioase și ai altor grupe ale minorităților naționale direct implicate și prezente în aria de tensiune, care sînt autorizate de persoanele aparținînd minorităților respective să le reprezinte.

Condiții pentru deplasarea Înalțului Comisar

27) Înaintea unei vizite preconizate, Înalțul Comisar va supune statului participant interesat informația specifică privind scopul prevăzut al acestei vizite. În decurs de două săptămîni, statul(ele) interesat(e) se va (vor) consulta cu Înalțul Comisar în legătură cu obiectivele vizitei, care pot include promovarea dialogului, încrederii și cooperării între părți. După intrarea pe teritoriul statului interesat, acesta va facilita deplasarea și comunicarea neîngrădită a Înalțului Comisar, sub rezerva prevederilor din paragraful 25) de mai sus.

28) Dacă statul interesat nu permite Înalțului Comisar intrarea în țară, deplasarea și comunicarea neîngrădită, Înalțul Comisar va informa despre aceasta C.I.F.

29) În cursul unei asemenea vizite, sub rezerva prevederilor din paragraful 25), Înalțul Comisar va putea consulta părțile implicate și va putea primi informații confidentiale de la orice persoană individuală, grup sau organizație direct interesată în problemele de care este sesizat. Înalțul Comisar va respecta caracterul confidențial al informației.

30) Statele participante se vor abține de a lua orice măsură împotriva persoanelor, organizațiilor sau instituțiilor pentru că au avut contacte cu Înalțul Comisar.

Înalțul Comisar și implicarea experților

31) Înalțul Comisar poate decide să ceară asistență din partea a cel mult trei experți cu experiență corespunzătoare în probleme specifice în care sînt necesare scurte investigații și recomandări specializate.

32) Dacă va decide să facă apel la experți, Înalțul Comisar va stabili un mandat clar definit și un calendar al activității experților.

33) Experții se vor deplasa într-un stat participant numai împreună cu Înalțul Comisar. Mandatul lor va fi parte integrantă a mandatului Înalțului Comisar și li se vor aplica aceleași condiții de deplasare.

34) Avizul și recomandările cerute din partea experților vor fi supuse confidențial Înalțului Comisar care va fi răspunzător pentru activitatea și rapoartele experților și va decide dacă și în ce formă aceste avize și recomandări vor fi comunicate părților interesate. Ele nu vor fi obligatorii. Dacă Înalțul Comisar decide să facă disponibile avizul și recomandările, statul(ele) interesat(e) va(vor) avea posibilitatea să le comenteze.

35) Experții vor fi selectați de Înalțul Comisar asistat de B.I.D.D.O. din lista de experți la dispoziția acestuia din urmă, conform prevederilor Documentului Reuniunii de la Moscova.

36) Experții nu pot fi resortisanți sau rezidenți ai statului participant interesat, nici vreuna din persoanele desemnate de statul interesat sau vreun expert împotriva căruia statul participant a formulat anterior rezerve. Experții nu pot fi nici resortisanți, nici rezidenți ai statului participant, nici vreuna din persoanele desemnate de acesta pentru a fi incluse în lista de experți ; printre experți nu poate fi mai mult de un resortisant sau rezident al unui stat participant.

Bugetul

37) Un buget separat va fi stabilit la B.I.D.D.O., care va furniza, după cum va fi cazul, sprijin logistic pentru deplasări și comunicații. Bugetul va fi finanțat de statele participante conform baremului de repartizare a cheltuielilor C.S.C.E. Detalii vor fi stabilite de Comitetul Financiar și aprobate de C.I.F.

III

ALERTA TIMPURIE, PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI SUPRAVEGHEREA CRIZELOR (INCLUSIV MISIUNI DE ANCHETĂ ȘI DE RAPORTORI ȘI OPERAȚIUNI C.S.C.E. DE MENTINERE A PĂCII), REGLEMENTAREA PAȘNICĂ A DIFERENDELOR

Alerta timpurie, prevenirea conflictelor și supravegherea crizelor (inclusiv misiuni de anchetă și de raportori și operațiuni C.S.C.E. de menținere a păcii)

1) Statele participante au hotărît să întărească structura consultărilor lor politice și să sporească frecvența acestora, să prevadă un dialog mai flexibil și mai activ, precum și un sistem mai bun de alertă timpurie și de reglementare a diferendelor, conferind un rol mai activ în prevenirea și rezolvarea conflictelor, completat, în caz de necesitate, cu operațiuni de menținere a păcii.

2) Statele participante au hotărît să întărească capacitatea lor de a identifica cauzele profunde ale tensiunilor printr-o examinare mai riguroasă a aplicării

angajamentelor care va fi efectuată atât de B.I.D.D.O., cât și de C.P.C. Ele au hotărât, de asemenea, să îmbunătățească capacitatea lor de a strânge informații și de a supraveghea evoluția situației, precum și abilitatea de a aplica deciziile privind măsurile viitoare. Ele s-au angajat din nou să coopereze în mod constructiv în folosirea întregii game de posibilități existente în cadrul C.S.C.E. de prevenire și soluționare a conflictelor.

Alertă timpurie și acțiune preventivă

3) Pentru a fi alertate din timp asupra situațiilor din aria C.S.C.E. care au potențialul de a degenera în crize, inclusiv în conflicte armate, statele participante vor recurge intens la consultări politice aprofundate desfășurate în mod regulat în cadrul structurilor și instituțiilor C.S.C.E., inclusiv la reuniunile de examinare a aplicării angajamentelor.

4) C.I.F., acționând ca agent al consiliului, va avea responsabilitatea fundamentală în această privință.

5) Fără a prejudicia dreptul oricărui stat de a ridica vreo problemă, asemenea situații pot fi aduse în atenția C.I.F., prin intermediul președintelui în exercițiu, printre altele, de către :

- orice stat direct implicat într-un diferend ;
- un grup de 11 state neimplicate direct în diferend ;

— Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale în situații când, după părerea lui, acestea riscă să se transforme într-un conflict sau depășesc aria sa de acțiune ;

— Comitetul Consultativ al C.P.C. în conformitate cu paragraful 33 al Documentului de la Praga ;

— Comitetul Consultativ al C.P.C. după folosirea mecanismului de consultări și cooperare în legătură cu activități militare neobișnuite ;

— prin folosirea mecanismului pentru dimensiunea umană sau a Principiilor și Prevederilor de la Valletta privind Procedura C.S.C.E. de reglementare pașnică a diferendelor.

Supravegherea politică a crizelor

6) C.I.F. va promova luarea de către statul sau statele interesate de măsuri pentru evitarea oricărei acțiuni care ar putea agrava situația și, dacă e cazul, va recomanda alte proceduri și mecanisme pentru rezolvarea pașnică a diferendului.

7) Pentru a facilita examinarea situației, el poate cere un avis sau recomandare independente din partea unor experți, instituții și organizații internaționale competente.

8) Dacă C.I.F. conchide că este necesară o acțiune concertată a C.S.C.E., el va stabili procedura ce urmează a fi folosită ținând seama de natura situației. El își va asuma, acționând în numele consiliului, întreaga responsabilitate a C.S.C.E. pentru supravegherea crizei în vederea rezolvării acesteia. El va putea, între altele, să hotărască stabilirea unui cadru pentru o soluție negociată sau să trimită o misiune de raportori sau de anchetă. C.I.F. poate, de asemenea, să inițieze sau să promoveze acțiuni de bune oficii, mediere sau conciliere.

9) În acest context, C.I.F. poate încredința sarcini :
— președintelui în exercițiu, care poate desemna un reprezentant personal pentru îndeplinirea anumitor sarcini, astfel cum sînt definite în paragraful 22) din cap. I al acestui document ;

— președintelui în exercițiu, asistat de predecesorul și succesorul său, acționînd împreună ca o troică, astfel cum este definit în paragraful 15) din cap I al acestui document ;

— unui grup ad-hoc de orientare compus din reprezentanți ai statelor participante, astfel cum este definit în paragrafele 16) -- 21) din cap I al prezentului document ;

— Comitetului Consultativ al C.P.C. sau altor instituții ale C.S.C.E.

10) După ce C.I.F. a stabilit procedura de aplicat, el va elabora un mandat precis de acțiune, inclusiv prevederi privind rapoartele ce îi vor fi prezentate într-un termen convenit. În limitele acestui mandat cei cărora C.I.F. le-a delegat sarcini conform paragrafului precedent vor avea libertatea să hotărască cum să procedeze, cu cine să se consulte și caracterul recomandărilor pe care să le facă.

11) Toate statele implicate în situația respectivă vor coopera în întregime cu C.I.F. și agenții pe care i-a desemnat.

Instrumentele de prevenire a conflictelor și de supraveghere a crizelor

Misiuni de anchetă și de raportori

12) Misiuni de anchetă și de raportori pot fi folosite ca instrumente de prevenire a conflictelor și de supraveghere a crizelor.

13) Fără a prejudicia prevederile paragrafului 13 din Documentul de la Moscova în legătură cu problemele privind Dimensiunea Umană și ale paragrafului 29 din Documentul de la Praga în legătură cu Activitățile Militare Neobișnuite, Comitetul Înălților Funcționari sau Comitetul Consultativ al Centrului pentru Prevenirea Conflictelor pot hotărî, prin consens, crearea unor asemenea misiuni. Aceste decizii vor conține, pentru fiecare caz, un mandat clar definit.

14) Statul (statele) participant(e) va (vor) coopera integral cu misiunea trimisă pe teritoriul său conform mandatului și va (vor) facilita activitatea acesteia.

15) Rapoartele misiunilor de anchetă și de raportori vor fi supuse spre examinare Comitetului Înălților Funcționari sau, după caz, Centrului pentru Prevenirea Conflictelor. Aceste rapoarte, precum și orice observații prezentate de statul (statele) vizitat(e) vor rămîne confidențiale pînă la examinarea lor. În principiu, rapoartele vor fi făcute publice. Dacă, totuși, misiunea sau statul (statele) vizitat(e) cere (cer) ca aceste rapoarte să rămînă confidențiale, ele nu vor fi făcute publice, decît dacă statele participante vor hotărî altfel.

16) Cu excepția cazurilor cînd sînt asigurate pe bază voluntară, cheltuielile misiunilor de anchetă și de raportori vor fi suportate de toate statele participante în conformitate cu baremul de contribuții.

Menținerea păcii de către C.S.C.E.

17) Menținerea păcii constituie un element operațional important al întregii capacități a C.S.C.E. de prevenire a conflictelor și supraveghere a crizelor menit a completa procesul politic de soluționare a diferendelor. Activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii pot fi întreprinse în caz de conflict într-un stat participant sau între state participante pentru a contribui la menținerea păcii și stabilității în sprijinirea eforturilor ce au loc pentru o soluție politică.

18) Operațiunile C.S.C.E. de menținere a păcii vor include, conform mandatului acestora, personal civil și/sau militar, mergând de la o operațiune limitată la una de anvergură, care poate fi de diverse forme, inclusiv misiuni de observatori și de supraveghere și largi desfășurări de forțe. Activități de menținere a păcii ar putea servi, între altele, pentru observarea încetării focului și ajutorarea menținerii acesteia, supravegherea retragerii trupelor, sprijinirea respectării legii și ordinii, acordarea asistenței umanitare și medicale și ajutorarea refugiaților.

19) Activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii vor fi întreprinse ținând în mod corespunzător seama de responsabilitățile Națiunilor Unite în acest domeniu și vor fi desfășurate întotdeauna în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite. Activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii sînt prezentate, în special, în cadrul cap. VIII al Cartei Națiunilor Unite. În planificarea și desfășurarea acțiunilor de menținere a păcii, C.S.C.E. va putea apela la experiența și competența Organizației Națiunilor Unite.

20) Președintele în exercițiu va asigura informarea deplină a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite cu privire la activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii.

21) Consiliul sau C.I.F., acționînd drept agent al acestuia, poate ajunge la concluzia că, datorită caracterului specific al unei anumite operațiuni și a anvergurii preconizate a acesteia, problema ar trebui deferită de către statele participante Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite.

22) Operațiunile C.S.C.E. de menținere a păcii nu vor antrena acțiuni coercitive.

23) Operațiunile de menținere a păcii necesită consimțămîntul părților direct implicate.

24) Operațiunile de menținere a păcii vor fi desfășurate imparțial.

25) Operațiunile de menținere a păcii nu pot fi considerate ca substitut al reglementării negociate și deci trebuie înțelese ca fiind limitate în timp.

26) Unul sau mai multe state participante pot adresa C.I.F., prin intermediul președintelui în exercițiu, cereri de a se iniția operațiuni C.S.C.E. de menținere a păcii.

27) C.I.F. poate cere Comitetului Consultativ al C.P.C. să examineze ce activități de menținere a păcii ar putea fi cele mai corespunzătoare situației și să supună recomandările sale C.I.F. pentru luarea deciziei.

28) Operațiunile de menținere a păcii se vor desfășura sub controlul și conducerea politică generală a C.I.F.

29) Deciziile de a iniția și trimite operațiuni de menținere a păcii vor fi luate prin consens de către Consiliul sau C.I.F. acționînd ca agent al acestuia.

30) Consiliul/C.I.F. va adopta aceste decizii numai după ce toate părțile interesate vor fi demonstrat anajamentul lor de a crea condiții favorabile pentru desfășurarea operațiunii, între altele, prin procesul de reglementare pașnică și voința lor de a coopera. Înainte ca decizia de trimitere a unei misiuni să fie luată, trebuie să fie întrunite următoarele condiții :

— instaurarea unei încetări efective și durabile a focului ;

— încheierea cu părțile interesate de memorandumuri privind înțelegerile necesare și

— prevederea de garanții de securitate, în orice moment, pentru personalul implicat.

31) Misiunile vor fi trimise cît mai repede posibil după adoptarea acestei decizii.

32) Deciziile C.I.F. de a stabili o operațiune de menținere a păcii vor include adoptarea unui mandat clar și precis.

33) În stabilirea unei misiuni, C.I.F. va lua în considerare implicațiile financiare preconizate.

34) Termenii mandatului pentru o operațiune de menținere a păcii vor defini modalitățile practice și vor determina nevoile de personal și alte resurse. Pregătirea termenilor mandatului va fi făcută, în caz de necesitate, de Comitetul Consultativ al C.P.C. Ei vor fi adoptați de C.I.F., dacă nu se va conveni altfel.

35) Toate statele participante pot lua parte la operațiunile C.S.C.E. de menținere a păcii. Consultări corespunzătoare vor fi desfășurate de către președintele în exercițiu. Statele participante vor fi invitate de către președintele în exercițiu al C.I.F. să contribuie, pe bază individuală, la o operațiune, de la caz la caz.

36) Personalul va fi furnizat de către statele participante, individual.

37) Părțile interesate vor fi consultate în legătură cu statele participante care vor furniza personal pentru operațiune.

38) Consiliul/C.I.F. va trece în mod regulat în revistă o operațiune și va lua orice hotărîre necesară în legătură cu desfășurarea acesteia, ținînd seama de evoluția situației politice și a situației de pe teren.

Calea ierarhică

39) Consiliul/C.I.F. va încredința întreaga conducere operațională a unei operațiuni președintelui în exercițiu asistat de un grup ad-hoc stabilit la C.P.C. Președintele în exercițiu va prezida grupul ad-hoc și, în această calitate, va fi responsabil în fața grupului și va primi, în numele grupului, rapoartele șefului de misiune. Grupul ad-hoc va fi, de regulă, format din reprezentanți ai predecesorului și succesorului președintelui în exercițiu, din reprezentanți ai statelor participante care au furnizat personal pentru misiune și ai statelor participante care au alocat alte contribuții practice semnificative pentru această operațiune.

40) Grupul ad-hoc va asigura întregul sprijin operațional pentru misiune și va supraveghea desfășurarea acesteia. El va acționa ca un punct de contact 24 din 24 de ore pentru Șeful misiunii și-l va asista pe acesta după cum va fi necesar.

41) Legătura constantă între operațiune și toate statele participante va fi asigurată de către Comitetul Consultativ al C.P.C., prin intermediul informărilor regulate din partea grupului ad-hoc.

42) În toate cazurile cînd C.I.F. va atribui C.P.C. sarcini în legătură cu menținerea păcii, Comitetul Consultativ al C.P.C. va fi responsabil în fața C.I.F. pentru îndeplinirea acestor sarcini.

Șeful misiunii

43) Președintele în exercițiu, după consultări corespunzătoare, va desemna un șef de misiune pentru a fi confirmat de C.I.F.

44) Șeful misiunii va fi responsabil în fața președintelui în exercițiu. Șeful misiunii va consulta și va urma directivele grupului ad-hoc.

45) Șeful misiunii va exercita comanda operațională în zona misiunii.

Aranjamente financiare

46) Operațiunile de menținere a păcii necesită o bază financiară solidă și trebuie să fie planificate cu maximum de eficiență, ținând seama de cel mai bun raport posibil dintre cost și eficiență, pe baza estimărilor precise ale cheltuielilor.

47) Costurile activităților C.S.C.E. de menținere a păcii vor fi suportate de către toate statele participante la C.S.C.E. La începutul fiecărui an calendaristic, C.I.F. va stabili un plafon rezonabil al costurilor operațiunilor de menținere a păcii cărora li se va aplica baremul de contribuții al C.S.C.E. Dincolo de această limită, alte înțelegeri speciale vor fi negociate și convenite prin consens. Va fi necesară plata integrală și la timp a contribuțiilor.

48) Contribuții suplimentare vor putea fi furnizate de state participante pe bază voluntară.

49) Decontarea financiară va fi asigurată de președintele în exercițiu prin rapoarte regulate prezentate statelor participante.

50) Dacă va fi cazul, se va constitui un fond de demaraj pentru acoperirea cheltuielilor inițiale ale operațiunii. Contribuții ale unui stat participant la fondul de demaraj vor fi deduse din cota-parte a statului respectiv din cheltuielile legate de această operațiune.

51) Comitetul Consultativ al C.P.C. este însărcinat să supună C.I.F. pînă la sfîrșitul anului 1992 recomandări privind modalitățile financiare ale operațiunilor C.S.C.E. de menținere a păcii, precizînd, între altele, cheltuielile care să fie repartizate între statele participante în conformitate cu paragrafele precedente.

Cooperarea cu organizații regionale și transatlantice

52) C.S.C.E. va putea beneficia de resursele și experiența și competența posibile ale organizațiilor existente, cum sînt C.E.E., N.A.T.O. și U.E.O. și ar putea, deci, solicita acestora să pună resursele lor la dispoziția sa pentru a o sprijini în desfășurarea activităților sale de menținere a păcii. Altă instituții și mecanisme, inclusiv mecanismul de menținere a păcii al Comunității Statelor Independente (C.S.I.), pot fi, de asemenea, solicitate de C.S.C.E. să sprijine operațiunile de menținere a păcii în zona C.S.C.E.

53) Decizii ale C.S.C.E. vizînd obținerea unui sprijin al vreuneia din aceste organizații vor fi luate de la caz la caz, permițîndu-se consultări prealabile cu statele participante care fac parte din organizațiile respective. Statele participante la C.S.C.E. vor lua, de asemenea, în considerare consultările desfășurate de președintele în exercițiu privind preconizata participare la misiune, în lumina mărimii preconizate a operațiunii și a caracterului specific al conflictului.

54) Contribuțiile acestor organizații nu vor afecta procedurile pentru stabilirea, desfășurarea și conducerea operațiunilor C.S.C.E. de menținere a păcii, astfel cum este prevăzut în paragrafele 17)—51) de mai sus, iar implicarea vreuneia din aceste organizații nu afectează principiul că toate statele participante pot lua parte la operațiunile C.S.C.E. de menținere a păcii, astfel cum este prevăzut în paragraful 35) de mai sus.

55) Organizațiile contribuitoare la operațiunile C.S.C.E. de menținere a păcii vor îndeplini sarcinile

definite și convenite în comun în legătură cu aplicarea practică a mandatului C.S.C.E.

56) Grupul ad-hoc va stabili și va menține o comunicare efectivă cu orice organizație ale cărei resurse vor putea fi folosite în legătură cu activitățile C.S.C.E. de menținere a păcii.

Reglementarea pașnică a diferendelor

57) Statele participante consideră că angajamentul lor de a reglementa diferendele dintre ele prin mijloace pașnice constituie unul din fundamentele procesului C.S.C.E. În opinia lor, reglementarea pașnică a diferendelor este o componentă esențială a întregii capacități a C.S.C.E. de a supraveghea efectiv schimbarea și de a contribui la menținerea păcii și securității internaționale.

58) Statele participante salută activitatea desfășurată în acest scop de Reuniunea de la Helsinki. Îndeosebi, ele au fost încurajate de progrese semnificative realizate în probleme privind crearea unei curți de conciliere și arbitraj în cadrul C.S.C.E., întărirea mecanismului de la Valletta și stabilirea unei proceduri de conciliere a C.S.C.E., inclusiv de conciliere direcționată, pentru care au fost prezentate propuneri.

59) Ținînd seama de importanța problemei și de discuțiile care au avut loc aici, la Helsinki, ele au hotărît să continue elaborarea unui ansamblu cuprinzător de măsuri vizînd lărgirea posibilităților de care dispune C.S.C.E. pentru a asista statele în rezolvarea pașnică a diferendelor lor.

60) În acest sens, Consiliul miniștrilor de externe și C.I.F. ar putea juca un rol important, îndeosebi prin încurajarea recurgerii mai largi la conciliere.

61) În consecință, intenționînd obținerea rapidă de rezultate, ele au hotărît convocarea unei reuniuni C.S.C.E. la Geneva, a cărei primă fază va avea loc de la 12 la 23 octombrie 1992, pentru negocierea unui ansamblu cuprinzător și coerent de măsuri, așa cum au fost ele menționate mai sus. Ele vor lua în considerare ideile exprimate privind introducerea unui element de constrîngere în procedura de conciliere, crearea unei curți de conciliere și arbitraj în cadrul C.S.C.E., precum și alte mijloace.

62) Rezultatele reuniunii vor fi supuse Consiliului miniștrilor de externe la Reuniunea de la Stockholm din 14—15 decembrie 1992 pentru aprobare și, dacă este cazul, pentru deschidere spre semnare.

IV**RELATII CU ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE, RELATII CU STATE NEPARTICIPANTE, ROLUL ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE (N.G.O.)**

1) Noile sarcini care stau în fața C.S.C.E. reclamă relații mai bine definite și contacte mai strînse cu organizații internaționale, îndeosebi cu Organizația Națiunilor Unite, și cu state neparticipante. C.S.C.E. rămîne, în același timp, un proces ale cărui activități depășesc cu mult relațiile formale între guverne, implicînd cetățeni și societăți ale statelor participante. Succesul eforturilor de edificare a unei ordini pașnice și democratice durabile și de supraveghere a procesului schimbării reclamă un aport mai structurat și substanțial din partea grupurilor, persoanelor indivi-

duale, statelor și organizațiilor din afara procesului C.S.C.E.

În acest scop, statele participante au hotărât următoarele :

Relații cu organizații internaționale

2) Statele participante, reafirmând angajamentele la care au subscris în termenii Cartei Națiunilor Unite, declară înțelegerea lor că C.S.C.E. este un aranjament regional în sensul cap. VIII al Cartei Națiunilor Unite și că în această calitate constituie o legătură importantă între securitatea europeană și globală. Drepturile și responsabilitățile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite rămân intacte în integritatea lor.

3) Reamintind deciziile pertinente din Documentul de la Praga, statele participante vor îmbunătăți contactele și cooperarea practică cu organizațiile internaționale corespunzătoare.

4) Ele vor putea, în consecință, să invite organizațiile și instituțiile internaționale menționate în Documentul de la Praga, precum și, dacă e cazul, alte instituții și organizații să prezinte contribuții.

5) Acestea și alte organizații și instituții, după cum se va fi convenit, pot fi invitate să asiste la reuniuni și seminarii C.S.C.E. în calitate de oaspeți de onoare cu plăcuța purtând numele lor.

6) Ele vor face pe deplin uz de schimb de informații conform paragrafului 44 din Documentul de la Praga.

Relații cu statele mediteraneene neparticipante

7) Reamintind prevederile Actului Final și ale altor documente pertinente ale C.S.C.E. și conform practicii stabilite, statele mediteraneene neparticipante vor continua să fie invitate să contribuie la activitățile C.S.C.E.

8) Măsuri vizînd lărgirea ariei de cooperare cu statele mediteraneene neparticipante sînt prevăzute în cap. X.

Relații cu state neparticipante

9) În conformitate cu paragraful 45 al Documentului de la Praga, statele participante intenționează să aprofundeze cooperarea lor și să dezvolte substanțial relațiile cu state neparticipante, cum este Japonia, care manifestă interes față de C.S.C.E., împărtășesc principiile și scopurile sale și sînt activ angajate în cooperarea europeană prin organizații competente.

10) În acest scop, Japonia va fi invitată să asiste la reuniunile C.S.C.E., inclusiv cele ale șefilor de stat sau de guvern, ale Consiliului C.S.C.E., ale Comitetului Înalților Funcționari și altor organe corespunzătoare ale C.S.C.E. care examinează probleme specifice ale consultării și cooperării lărgite.

11) Reprezentanții Japoniei pot prezenta contribuții la aceste reuniuni, fără a participa la pregătirea și adoptarea deciziilor, în probleme în care Japonia este direct interesată și/sau dorește să coopereze activ cu C.S.C.E.

Creșterea transparenței activităților C.S.C.E., promovarea înțelegerii rolului C.S.C.E., lărgirea rolului O.N.G.

12) Statele participante vor spori transparența instituțiilor și structurilor C.S.C.E. și vor asigura o largă diseminare a informațiilor privind C.S.C.E.

13) În acest scop .

— președintele în exercițiu, asistat de Secretariatul C.S.C.E. va organiza întîlniri de informare asupra procesului de consultări politice ;

— instituțiile C.S.C.E., în limita bugetului lor, vor furniza informații publicului și vor organiza întîlniri publice de informare asupra activității lor ;

— Secretariatul va facilita fluxul de informații și contactele cu mass-media, avînd în vedere faptul că problemele privind politica C.S.C.E. rămîn în responsabilitatea statelor participante.

14) Statele participante vor oferi organizațiilor ne-guvernamentale posibilitatea unei implicări sporite în activitățile C.S.C.E.

15) În consecință, ele :

— vor aplica la toate reuniunile C.S.C.E. prevederile convenite anterior privind accesul O.N.G. la anumite reuniuni ale C.S.C.E. ;

— vor oferi O.N.G. acces la toate ședințele plenare ale conferințelor de examinare, seminariilor, atelierelor și reuniunilor B.I.D.D.O., ale C.I.F. cînd acesta se întrunește ca Forum Economic, ale reuniunilor de examinare a aplicării angajamentelor privind drepturile omului, precum și ale altor reuniuni de experți. În afară de aceasta, fiecare reuniune poate decide să permită accesul O.N.G. și la alte ședințe ;

— vor da instrucțiuni directorilor instituțiilor C.S.C.E. și secretarilor executivi ai reuniunilor C.S.C.E. să desemneze din membrii personalului său o „persoană de legătură cu O.N.G.“ ;

— vor desemna, dacă e cazul, un lucrător din Ministerul lor de Externe și un membru al delegației la reuniunile C.S.C.E. ca responsabil de legătură cu O.N.G. ;

— vor promova contacte și schimburi de vederi între O.N.G. și autoritățile naționale și instituțiile guvernamentale competente ;

— vor facilita în cursul reuniunilor C.S.C.E. întîlniri pentru discuții informale dintre reprezentanți ai statelor participante și ai O.N.G. ;

— vor încuraja prezentarea de către O.N.G. la reuniuni și instituții C.S.C.E. de comunicări scrise, ale căror titluri pot fi păstrate și oferite statelor participante la cerere ;

— vor manifesta încurajarea O.N.G. care organizează seminarii pe probleme privind C.S.C.E. ;

— vor notifica O.N.G., prin instituțiile C.S.C.E., cu privire la data viitoarelor reuniuni C.S.C.E., împreună cu indicarea, în măsura posibilului, a subiectelor care vor fi abordate, precum și, la cerere, declanșarea mecanismelor C.S.C.E. care au fost aduse la cunoștința tuturor statelor participante.

16) Prevederile de mai sus nu se vor aplica persoanelor sau organizațiilor care recurg la folosirea violenței sau scuză public terorismul sau folosirea violenței.

17) Statele participante vor folosi toate mijloacele necesare pentru a face cunoscute cît mai larg posibil în cadrul societăților lor C.S.C.E. principiile, angajamentele și activitățile sale.

18) Va fi examinată ideea creării unui Premiu C.S.C.E.

V

FORUMUL C.S.C.E. PENTRU SECURITATE PRIN
COOPERARE

Statele participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa :

1) Reafirmând angajamentele lor luate prin Carta de la Paris pentru o nouă Europă și, în special, hotărîrea lor de a stabili noi negocieri de dezarmare și de întărire a încrederii și securității deschise tuturor statelor participante,

2) Încurajate de perspectivele unei noi abordări prin cooperare a întăririi securității oferite de schimbările istorice și de procesul de consolidare a democrației în comunitatea statelor C.S.C.E.,

3) Salutînd adoptarea Documentului de la Viena 1992 privind Măsurile de întărire a încrederii și securității, încheierea Tratatului privind regimul „Cer deschis” și adoptarea Declarației C.S.C.E. în legătură cu Tratatul privind regimul „Cer deschis”, Actul Final al Negocierilor privind efectivele forțelor armate convenționale din Europa și intrarea iminentă în vigoare a Tratatului privind forțele armate convenționale în Europa (C.F.E.),

4) Hotărîte să se bazeze pe aceste importante realizări și să dea noi impulsuri controlului armamentelor, dezarmării și întăririi încrederii și securității, cooperării în domeniul securității și prevenirii conflictelor pentru a contribui mai bine la întărirea securității și stabilității și realizarea unei păci juste și durabile între statele comunității C.S.C.E.,

5) Subliniind egalitatea în drepturi și respectarea egală a intereselor de securitate ale tuturor statelor participante la C.S.C.E.,

6) Reafirmînd dreptul lor de a alege propriile aranjamente de securitate,

7) Recunoscînd că securitatea este indivizibilă și că securitatea fiecărui stat participant este inseparabil legată de cea a tuturor celorlalte,

8) Au hotărît :

— să înceapă noi negocieri privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității,

— să întărească consultările regulate și să intensifice cooperarea între ele în problemele securității și

— să continue procesul de reducere a riscului unui conflict.

9) Pentru realizarea acestor sarcini, statele participante au hotărît să creeze un nou Forum al C.S.C.E. pentru securitate prin cooperare, cu un Centru pentru Prevenirea Conflictelor (C.P.C.), mai puternic, ca o parte integrantă a C.S.C.E.

10) Statele participante vor asigura ca eforturile lor în cadrul Forumului vizînd controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității, precum și cooperarea în problemele securității și prevenirea conflictelor să fie coerente, armonizate și complementare

Obiective

11) Statele participante vor întări securitatea și stabilitatea prin negocierea de măsuri concrete vizînd menținerea sau realizarea nivelurilor forțelor armate la un minim corespunzător nevoilor legitime, comune

sau individuale, de securitate în Europa și în afara acesteia. Aceste noi măsuri vor putea cuprinde reduceri și limitări ale forțelor armate convenționale și, dacă este cazul, vor putea include măsuri cu caracter regional.

12) Ele vor examina problema armonizării obligațiilor convenite între statele participante prin diferite instrumente existente privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității.

13) Ele vor dezvolta Documentul de la Viena 1992 pe baza examinării aplicării acestuia.

14) Ele vor negocia noi măsuri de stabilitate privind forțele armate și noi măsuri de întărire a încrederii și securității vizînd asigurarea unei transparențe mai mari în domeniul militar. Aceste măsuri vor putea avea caracter regional și/sau vor putea fi aplicate în legătură cu anumite zone de frontieră.

* * *

15) Statele participante vor căuta să stabilească între ele noi relații de securitate bazate pe abordări comune și de cooperare. În acest scop, ele vor dezvolta consultarea, un dialog continuu vizînd anumite obiective și cooperarea în domeniul securității.

16) Ele vor promova previzibilitatea sporită a planurilor, programelor și capacităților lor militare, inclusiv în ceea ce privește introducerea sistemelor de noi arme de importanță majoră.

17) Ele vor sprijini și întări regimurile de neproliferare și transferurile de armamente.

18) Ele vor întări contactele, legăturile, schimburile și cooperarea între forțele lor armate.

19) Ele vor promova consultările și cooperarea privind amenințările pentru securitatea lor din afara teritoriilor lor.

20) Ele vor examina, de asemenea, alte măsuri de sporire a securității între statele participante pentru a contribui la o pace justă și durabilă între ele, inclusiv posibilitatea întăririi în continuare a normelor de conduită între ele prin elaborarea instrumentelor adiționale de securitate.

* * *

21) Ele vor depune toate eforturile pentru a preveni conflictele și a face efective prevederile corespunzătoare.

22) Ele vor întări în continuare capacitatea C.P.C. de a reduce riscurile unor asemenea conflicte prin tehnicile corespunzătoare de prevenire a conflictelor.

23) Ele vor îmbunătăți cooperarea lor în domeniul aplicării și verificării acordurilor existente și viitoare privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității.

* * *

24) Negocierile privind noi măsuri de control al armamentelor, de dezarmare și de întărire a încrederii și securității se vor desfășura în faze distincte, ținînd seama de progresele realizate în aplicarea acordurilor existente privind controlul armamentelor. Ele vor lua, de asemenea, în considerare procesele ce au loc de reducere, restructurare și de amplasare a forțelor armate, precum și viitoarele evoluții politice și militare importante. Aceste noi măsuri se vor baza pe rezultatele acordurilor existente și vor fi efective, concrete și semnificative din punct de vedere militar.

25) Toate măsurile negociate în cadrul forumului vor fi dezvoltate astfel încît să fie exclusă încălcarea lor.

Programul de acțiune imediată

26) Un program de acțiune imediată este redat în anexă. El poate fi amendat, completat sau prelungit prin consens. El va fi reexaminat, împreună cu progresele și rezultatele obținute, la conferința de examinare care va preceda următoarea reuniune C.S.C.E. a șefilor de stat sau de guvern.

27) Propuneri suplimentare pot fi prezentate și examinate în orice moment.

Zona de aplicare

28) Fiecare măsură negociată în cadrul forumului va avea o zonă de aplicare corespunzătoare naturii sale. Zonele de aplicare pentru măsurile negociate în cadrul Programului de acțiune imediată sînt prevăzute în acesta în legătură cu elementele sale corespunzătoare. Aceasta nu prejudiciază negocierile ulterioare privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității sau privind securitatea prin cooperare în cadrul Forumului. Examinarea hotărîrilor privind zona de aplicare va lua în considerare acordurile existente și necesitatea unei transparențe sporite.

Constituirea și organizarea forumului

29) Forumul va fi organizat după cum urmează :

30) *Comitetul Special* care se reunește :

a) pentru negocieri privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității, sau

b) examinarea, discutarea în cadrul unui dialog vizînd anumite obiective și, dacă e cazul, elaborarea sau negocierea de propuneri privind întărirea securității și cooperarea.

31) *Comitetul Consultativ* pentru sarcinile prezente și viitoare ale C.P.C.

32) Pentru a asigura coerență, reprezentarea statelor participante în *Comitetul Special* și în *Comitetul Consultativ* va fi, în principiu, asigurată de aceeași delegație. Dacă este necesar, se vor ține reuniuni corespunzătoare pentru probleme de organizare.

Proceduri

33) Lucrările forumului se vor desfășura în conformitate cu procedurile C.S.C.E., dacă nu se va hotărî altfel.

1. Comitetul special

34) *Comitetul Special* va putea crea, sub autoritatea sa, organe subsidiare de lucru deschise tuturor statelor participante. Ele își vor desfășura activitatea ad-referendum și vor raporta în mod periodic *Comitetului Special*. Orice problemă examinată de un asemenea organ subsidiar poate fi oricînd ridicată în *Comitetul Special*.

35) Examinarea și negocierea măsurilor regionale făcute în cadrul C.S.C.E. vor constitui parte integrantă a activității Forumului.

36) Ele vor fi încredințate unor grupuri de lucru deschise create de *Comitetul Special*.

37) De asemenea, *Comitetul Special* va putea decide, la inițiativa unui număr limitat de state participante și pe baza informațiilor furnizate de acestea privind natura și aria măsurilor preconizate, ca aceste state să formeze un grup de lucru pentru a examina, negocia sau dezvolta între ele însele anumite măsuri regionale. Asemenea grupuri de lucru vor prezenta periodic *Comitetului Special* informații privind activitatea lor și vor supune acestuia rezultatele.

38) Orice problemă examinată de asemenea grupuri de lucru va putea fi oricînd ridicată în *Comitetul Special*.

39) Aceasta nu prejudiciază dreptul statelor de a examina, negocia sau dezvolta măsuri între ele în afara cadrului C.S.C.E. În asemenea cazuri, ele sînt invitate să informeze forumul cu privire la progresele și rezultatele activității lor.

2. Comitetul consultativ

40) Procedurile *Comitetului Consultativ* se vor baza pe hotărîrile corespunzătoare ale *Consiliului C.S.C.E.*

Forma angajamentelor

41) Rezultatele negocierilor forumului vor fi exprimate în forma unor angajamente internaționale. Natura obligațiilor va fi determinată de caracterul măsurilor convenite. Ele vor intra în vigoare în forma și conform procedurilor ce vor fi convenite de negociatori.

Verificarea

42) Măsurile vor fi, dacă este cazul, însoțite de modalitățile de verificare corespunzătoare naturii lor.

Serviciile conferinței

43) Serviciile comune ale conferinței pentru *Comitetul Special* și *Comitetul Consultativ*, precum și pentru toate organele lor subsidiare (inclusiv seminariile), vor fi furnizate de un secretar executiv desemnat de țara gazdă. Secretarul executiv va putea, de asemenea, dacă așa vor hotărî cei interesați, să ofere servicii de conferință pentru reuniunile Grupului Consultativ Comun al C.E.E. și ale Comisiei Consultative „Cer deschis”. Secretarul Executiv își va asuma întreaga responsabilitate pentru organizarea tuturor reuniunilor corespunzătoare, precum și pentru aranjamentele administrative și bugetare conexe pentru care va fi răspunzător în fața statelor participante, conform procedurilor care vor fi convenite.

44) *Comitetul Special* și *Comitetul Consultativ* vor folosi aceleași localuri.

45) Noul forum C.S.C.E. pentru securitate prin cooperare va începe lucrările sale la Viena, la 22 septembrie 1992.

Programul de acțiune imediată

46) Statele participante au hotărât să acorde atenție prioritara următoarelor :

A. Controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității

Măsurile care urmează a fi negociate conform paragrafelor 1—3 se vor aplica teritoriului statelor participante în Europa sau în Asia după cum este definit mai jos în legătură cu zona de aplicare a fiecărei măsuri. Măsurile care urmează a fi negociate conform paragrafelor 4 și 5 se vor aplica forțelor armate convenționale și instalațiilor statelor participante situate pe teritoriul statelor participante și în afara acestuia. Măsurile ce urmează a fi negociate conform paragrafului 6 se vor aplica teritoriului statelor participante sau unei părți a acestuia prevăzute de aceste măsuri. Excepții de la aceste reguli privind zona de aplicare pot fi convenite prin consens.

1. Armonizarea obligațiilor privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității

O armonizare corespunzătoare a obligațiilor statelor participante decurgând din instrumentele internaționale existente aplicabile forțelor armate convenționale din Europa îndeosebi cele privind schimbul de informații, verificarea și nivelurile forțelor armate. Armonizarea obligațiilor privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității se vor aplica în zonele de aplicare pentru care au fost asumate obligațiile.

2. Dezvoltarea Documentului de la Viena din 1992

Îmbunătățirea și dezvoltarea în continuare a măsurilor de întărire a încrederii și securității conținute în acest document. Zona de aplicare va fi cea definită în Documentul de la Viena din 1992.

3. Întărirea în continuare a stabilității și încrederii

Negocierea de noi măsuri de stabilitate și de creștere a încrederii referitoare la forțele armate convenționale inclusiv, ținând seama în mod corespunzător de caracteristicile specifice ale forțelor armate ale diferitelor state participante, măsuri privind capacitățile de constituire a forțelor active și neactive. Aceste măsuri pot avea un caracter de limitare. Ele se vor aplica în cadrul zonei de aplicare stabilită prin Documentul de la Viena din 1992.

Aceasta nu prejudiciază posibilitatea pentru statele participante, atunci când vor prefera acest lucru, de a putea decide să ofere anumite asigurări în legătură cu forțele lor armate convenționale din părțile teritoriului lor adiacente acestei zone de aplicare, dacă ele consideră că asemenea forțe privesc securitatea altor state participante la C.S.C.E.

4. Schimbul global de informații militare

Negocierea unei mai bune transparențe prin intermediul unui schimb global anual de informații generale sau detaliate, cuprinzând armamente și echipamente, inclusiv informații privind categoriile de armament și

echipamente limitate la Tratatul C.F.E. și efectivele forțelor armate convenționale ale statelor participante. Regimul va include, de asemenea, informații privind producția de echipament militar. Regimul va fi distinct de alte regimuri de schimb de informații și, dată fiind natura sa specială, nu va conține limitări, constrângeri sau verificări.

5. Cooperarea în domeniul neproliferării

Cooperarea privind întărirea regimurilor multilaterale de neproliferare, inclusiv transferul de expertiză în domenii sensibile, și stabilirea unei abordări responsabile în problema transferurilor internaționale de armament.

6. Măsuri regionale

Negocierea de către statele participante de măsuri corespunzătoare, inclusiv, acolo unde este cazul, reduceri sau limitări în conformitate cu obiectivele stabilite mai sus, de exemplu în legătură cu unele regiuni sau zone de frontieră. Zona de aplicare va fi teritoriul sau o parte a teritoriului statelor participante la care se referă o măsură regională.

B. Întărirea securității și cooperării

Propuneri și dialogul privind măsurile și activitățile prevăzute în paragrafele 7—12 se vor aplica tuturor statelor participante, dacă nu se va conveni altfel sau se va preciza în cele ce urmează.

7. Planificarea forțelor

Elaborarea prevederilor vizând asigurarea transparenței intențiilor fiecărui stat participant la C.S.C.E. pe termen mediu sau lung în ceea ce privește efectivele, structura, antrenamentul și echipamentul forțelor sale armate, precum și politica sa de apărare, doctrinele și bugetele militare. Un asemenea sistem ar trebui să fie bazat pe practica națională a fiecărui stat participant și să reprezinte baza unui dialog între statele participante.

8. Cooperarea în domeniul conversiei industriei de apărare

Dezvoltarea programului de schimburi de cooperare și împărtășirea experienței în domeniul conversiei industriei de apărare pe întregul teritoriu al statelor participante.

9. Cooperarea în materie de neproliferare

Cooperarea în vederea întăririi regimurilor multilaterale de neproliferare, inclusiv transferul experienței în domenii sensibile și elaborarea unei abordări responsabile față de transferurile internaționale de armamente.

10. Dezvoltarea prevederilor privind cooperarea și contactele pe linie militară

Dezvoltarea unui program de contacte militare, sisteme de legături, cooperarea și schimburi îndeosebi în domeniile de instruire și de organizare a forțelor armate. Acest program va fi deschis participării tuturor statelor participante și va privi toate forțele lor armate și întregul lor teritoriu.

11. Probleme de securitate regională

Discutarea și clarificarea problemelor de securitate regională sau a problemelor specifice de securitate, de exemplu a celor legate de zone de frontieră.

12. Consultări privind întărirea securității

Un dialog orientat spre anumite obiective și consultări privind întărirea cooperării în domeniul securității, inclusiv prin încurajarea în continuare a creării unor norme de conduită responsabilă și față de aspectele politico-militare ale securității. Statele participante vor întreprinde consultări în vederea întăririi rolului C.S.C.E. prin elaborarea unui cod de conduită care să guverneze relațiile lor reciproce în domeniul securității.

Prevenirea conflictelor

În conformitate cu și ca urmare a deciziilor adoptate la Paris, Praga și Helsinki referitoare la sarcinile Centrului pentru Prevenirea Conflictelor, următoarele părți ale prezentului program vor fi realizate de C.P.C.

13. Tehnici relevante

Fără a prejudicia alte sarcini ale C.P.C. sau competența Comitetului Înalților Funcționari în domeniul prevenirii conflictelor și supravegherii crizelor, Comitetul Consultativ, îndeosebi în lumina experienței acumulate în îndeplinirea propriilor sale sarcini, va continua examinarea necesității îmbunătățirii tehnicilor relevante.

14. Cooperarea în domeniul verificării

Încurajarea cooperării practice, prin intermediul formării, schimburilor și participării la echipe de evaluare și inspecție în domeniul aplicării prevederilor referitoare la verificare, conținute în acordurile privind controlul armamentelor, dezarmarea și întărirea încrederii și securității încheiate între statele participante la C.S.C.E. părți la aceste acorduri. Zona de aplicare va corespunde celei prevăzute în acordurile respective.

VI

DIMENSIUNEA UMANĂ

1) Statele participante au efectuat o utilă trecere în revistă a aplicării angajamentelor C.S.C.E. în domeniul dimensiunii umane. Ele au axat dezbaterile lor pe noua comunitate de valori stabilită între ele, astfel cum este prevăzută în Carta de la Paris pentru o nouă Europă și dezvoltată prin noi standarde create în cadrul C.S.C.E. în ultimii doi ani. Ele au remarcat progrese în domeniul dimensiunii umane, constatând, totodată, existența unor evoluții ce provoacă îngrijorări serioase și, ca atare, necesitatea unor noi îmbunătățiri.

2) Statele participante exprimă hotărârea lor fermă de a asigura respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a supremației legii, de a promova principiile democrației și în această privință, de a crea, întări și proteja instituțiile democratice, precum și de a promova toleranța în întreaga societate. În acest scop, ele vor lărgi cadrul operațional la C.S.C.E., îndeosebi prin întărirea în continuare a B.I.D.D.O., astfel încât informațiile, ideile și preocupările să poată fi schimbate într-un mod mai concret și mai util, inclusiv ca o alertă timpurie cu privire la tensiuni și potențiale conflicte. Procedind astfel, ele vor concentra atenția lor asupra problemelor din domeniul dimensiunii umane, care prezintă o importanță deosebită. De aceea, ele vor menține în atenție permanentă problema întăririi dimensiunii umane, în special în epoca schimbărilor.

3) În această privință, statele participante adoptă următoarele :

Cadrul pentru supravegherea respectării angajamentelor C.S.C.E. și pentru promovarea cooperării în domeniul dimensiunii umane

4) Pentru întărirea și supravegherea respectării angajamentelor C.S.C.E., precum și promovarea progreselor în domeniul dimensiunii umane, statele participante au convenit să consolideze cadrul cooperării dintre ele și în acest scop hotărâsc următoarele :

CREȘTEREA ROLULUI B.I.D.D.O.

5) Sub orientarea generală a Comitetului Înalților Funcționari și în completarea sarcinilor sale prevăzute în Carta de la Paris pentru o nouă Europă și în Documentul de la Praga privind dezvoltarea în continuare a instituțiilor și structurilor C.S.C.E., B.I.D.D.O. ca principală instituție în domeniul dimensiunii umane :

5 a) va ajuta la supravegherea aplicării angajamentelor în domeniul dimensiunii umane :

— servind drept loc de întâlnire pentru reuniunile bilaterale în virtutea paragrafului 2 și drept canal de informații în virtutea paragrafului 3 ale mecanismului privind dimensiunea umană, astfel cum este stipulat în Documentul final de la Viena ;

— primind orice observații din partea statelor vizitate de misiunile C.S.C.E. referitoare la dimensiunea umană, altele decât cele în conformitate cu mecanismul privind dimensiunea umană ; el va transmite raportul acestor misiuni, precum și eventualele observații tuturor statelor participante în vederea discutării acestora la următoarea reuniune privind aplicarea angajamentelor sau la conferința de examinare ;

— participând sau organizând misiuni, dacă va primi asemenea sarcini din partea consiliului sau Comitetului Înalților Funcționari ;

5 b) va acționa drept centru de informații privind :

— starea de urgență, conform paragrafului 28.10 al Documentului reuniunii de la Moscova a Conferinței privind dimensiunea umană ;

— liste de experți și asistență ce poate fi oferită, de exemplu, în domeniul recensământului sau cu privire la democrație pe plan local și regional, precum și ținerea de seminarii naționale pe aceste teme ;

5 c) va acorda asistență pentru alte activități în domeniul dimensiunii umane, inclusiv crearea de instituții democratice, prin :

— îndeplinirea sarcinilor prevăzute în „Programul pentru ajutor coordonat acordat țărilor participante recent admise” ;

— organizarea de „Seminarii privind procesele democratice” la cererea statelor participante. Acestor seminarii le vor fi aplicate aceleași prevederi procedurale ca cele din „Programul pentru ajutor coordonat acordat țărilor participante recent admise” ;

— contribuirea, în cadrul resurselor de care dispune, la pregătirea de seminarii la cererea unuia sau mai multor state participante ;

— furnizarea, dacă este cazul, de facilități pentru Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale ;

— comunicarea, dacă este cazul, cu organizații internaționale și neguvernamentale competente ;

— consultarea și cooperarea cu organele competente ale Consiliului Europei și cele asociate cu acesta și examinarea modului în care aceste organe pot contribui, dacă este cazul, la activitățile B.I.D.D.O. De asemenea, la cererea statelor participante, B.I.D.D.O. va oferi acestora informații privind programele în cadrul Consiliului Europei, deschise tuturor statelor participante.

6) Activitățile în problemele dimensiunii umane, întreprinse de B.I.D.D.O. pot, între altele, contribui la alertarea timpurie în prevenirea conflictelor.

Mecanismul privind dimensiunea umană

7) Pentru a corela mecanismul privind dimensiunea umană cu actualele structuri și instituții ale C.S.C.E. statele participante hotărăsc următoarele :

Orice stat participant care consideră necesar poate furniza celorlalte state participante, prin intermediul B.I.D.D.O. — care poate servi și ca loc de desfășurare a reuniunilor bilaterale conform paragrafului 2 — sau prin canale diplomatice, informații privind subiectul cererilor în virtutea paragrafelor 1 sau 2 ale capitolului „Dimensiunea umană a C.S.C.E.” din Documentul Final de la Viena sau privind rezultatele acestor proceduri. Asemenea informații pot fi discutate la reuniunile Comitetului Înaltilor Funcționari, la reuniunile de aplicare a prevederilor în domeniul dimensiunii umane și la conferințele de examinare.

8) Procedurile privind acoperirea cheltuielilor misiunilor de experți și de raportori ale mecanismului privind dimensiunea umană vor putea fi discutate la următoarea conferință de examinare în lumina experienței acumulate.

Aplicarea

Reuniuni privind aplicarea angajamentelor în domeniul dimensiunii umane

9) În fiecare an în care nu are loc conferința de examinare, B.I.D.D.O. va organiza la sediul său o reuniune de experți ai tuturor statelor participante pentru examinarea aplicării angajamentelor C.S.C.E. în domeniul dimensiunii umane. Reuniunea va avea următoarele sarcini :

9 a) schimb aprofundat de vederi privind aplicarea angajamentelor în domeniul dimensiunii umane, inclusiv discutarea informațiilor furnizate în conformitate cu paragraful 4 al mecanismului privind dimensiunea umană și aspectele privind dimensiunea umană

din rapoartele misiunilor C.S.C.E., precum și examinarea căilor și mijloacelor de îmbunătățire a aplicării ;

9 b) o evaluare a procedurilor pentru supravegherea respectării angajamentelor.

10) Reuniunile privind aplicarea angajamentelor pot atrage atenția Comitetului Înaltilor Funcționari asupra măsurilor pe care le consideră necesare pentru îmbunătățirea aplicării.

11) Reuniunile privind aplicarea angajamentelor nu vor elabora documente negociate.

12) Contribuțiile scrise și materialele informative vor avea caracter nerestrictiv sau restrictiv, după cum va fi indicat de statul care le va prezenta.

13) Reuniunile privind aplicarea vor consta din ședințe oficiale și neoficiale. Toate ședințele oficiale vor fi publice. În plus, statele participante pot hotărî, de la caz la caz, ca unele ședințe neoficiale să fie publice.

14) Consiliul Europei, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.E.R.D.), precum și alte organizații și instituții internaționale competente vor fi încurajate de către reuniunile privind aplicarea să asiste la acestea și să prezinte contribuții.

15) Organizațiile neguvernamentale cu experiență importantă în domeniul dimensiunii umane sînt invitate să prezinte contribuții scrise la reuniunile privind aplicarea, de exemplu prin B.I.D.D.O., și pot fi invitate de către reuniunile privind aplicarea, pe baza prezentărilor scrise, să facă intervenții orale în probleme specifice, după cum va fi cazul.

16) În cursul a două jumătăți de zi din timpul reuniunii privind aplicarea nu va fi programată nici o ședință oficială pentru a oferi posibilități mai bune pentru eventuale contacte posibile cu O.N.G. În acest scop, la dispoziția O.N.G. va fi pusă o sală din incinta reuniunii.

Seminarii C.S.C.E. privind dimensiunea umană

17) Sub orientarea generală a Comitetului Înaltilor Funcționari, B.I.D.D.O. va organiza seminarii C.S.C.E. privind dimensiunea umană, care vor examina probleme specifice de deosebită importanță pentru dimensiunea umană și prezentînd preocupări politice actuale. Comitetul Înaltilor Funcționari va stabili un program anual de lucru, inclusiv titlurile și datele acestor seminarii. Ordinea de zi și modalitățile de desfășurare a fiecărui seminar vor fi aprobate de Comitetul Înaltilor Funcționari cel tîrziu cu trei luni înainte de seminar. Acționînd astfel, Comitetul Înaltilor Funcționari va lua în considerare punctele de vedere exprimate de B.I.D.D.O. Dacă nu se va lua altă decizie, seminarele vor fi organizate la sediul B.I.D.D.O. și nu vor depăși o săptămîină. Programul de lucru va lua în considerare activitatea desfășurată de organizațiile și instituțiile internaționale competente.

18) Aceste seminarii vor fi organizate de o manieră deschisă și flexibilă. Organizații și instituții internaționale competente pot fi invitate să participe și să-și aducă contribuția la lucrările seminariilor. Astfel pot proceda O.N.G. cu experiența importantă. Experții independenți, participînd la seminar ca membri ai delegațiilor naționale, vor fi, de asemenea, liberi să ia cuvîntul în propria lor capacitate.

19) Seminariile C.S.C.E. se vor organiza în ședințe oficiale și neoficiale. Toate ședințele oficiale vor fi publice. În plus, statele participante pot hotărâ, de la caz la caz, ca unele ședințe neoficiale să fie publice.

20) Seminariile C.S.C.E. nu vor elabora documente negociate sau programe de urmărire.

21) Contribuțiile experților independenți vor avea un caracter nerestrictiv.

22) În vederea ținerii fără întârziere de noi seminarii C.S.C.E. privind dimensiunea umană, statele participante hotărăsc acum, la reuniunea de bilanț de la Helsinki, că B.I.D.D.O. va organiza următoarele seminarii:

- Migrația
- Studii de caz privind problema minorităților
- Toleranța
- Libertatea mijloacelor de informare în masă.

Aceste seminarii se vor ține înainte de 31 decembrie 1993. Ordinea de zi și modalitățile de desfășurare a seminariilor vor fi stabilite de Comitetul Înălților Funcționari. Seminariile privind muncitorii migranți și democrația locală vor fi incluse în primul program anual de lucru al seminariilor. Implicațiile financiare ale programului seminariilor vor fi examinate de C.I.F.

Angajamente și cooperare sporite în domeniul dimensiunii umane

Minorități naționale

Statele participante :

23) Reafirmă în modul cel mai ferm hotărârea lor de a aplica cu promptitudine și corectitudine toate angajamentele C.S.C.E., inclusiv cele conținute în Documentul final de la Viena, Documentul de la Copenhaga și Raportul de la Geneva privind problemele relative la minoritățile naționale și drepturile persoanelor aparținând acestora.

24) În acest context, vor intensifica eforturile lor de a asigura exercitarea liberă de către persoanele aparținând minorităților naționale, individual sau în comun cu alții, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptul de a participa pe deplin, în conformitate cu procedurile democratice de luare a deciziilor ale fiecărui stat, la viața politică, economică, socială și culturală a țărilor lor, inclusiv prin participarea democratică în organele decizionale și consultative la nivel național, regional și local, între altele, prin partide politice și asociații.

25) Vor continua, prin eforturi unilaterale, bilaterale și multilaterale, căutarea de noi mijloace pentru aplicarea mai eficientă a angajamentelor pertinente asumate la C.S.C.E., inclusiv acelea privind protejarea și crearea de condiții pentru promovarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorităților naționale.

26) Vor trata problemele minorităților naționale de o manieră constructivă, prin mijloace pașnice și prin dialog între toate părțile interesate pe baza principiilor și angajamentelor C.S.C.E.

27) Se vor abține de la și vor condamna orice încercări, prin amenințarea sau folosirea forței, de strămutarea persoanelor în scopul modificării compoziției etnice a unor zone de pe teritoriul lor.

28) Însărcinează B.I.D.D.O. să organizeze, în primăvara anului 1993, un seminar al C.S.C.E. privind dimensiunea umană cu tema „Studii de caz privind problemele minorităților naționale ; rezultate pozitive“.

Populații indigene

Statele participante :

29) Notînd că persoanele aparținînd populațiilor indigene pot avea probleme speciale în exercitarea drepturilor lor, convin că angajamentele asumate prin C.S.C.E. privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului se aplică integral și fără discriminare acestor persoane.

Toleranța și nediscriminarea

Statele participante :

30) Exprimă preocuparea lor în legătură cu recențele manifestări flagrante de intoleranță, discriminare, naționalism agresiv, xenofobie, antisemitism și rasism și subliniază rolul vital al toleranței, înțelegerii și cooperării în instaurarea și menținerea unor societăți democratice stabile.

31) Însărcinează B.I.D.D.O. să organizeze, în toamna anului 1992, un seminar C.S.C.E. privind dimensiunea umană pe tema toleranței.

32) Vor avea în vedere, dacă nu au făcut-o încă, aderarea la Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

33) Vor avea în vedere luarea de măsuri corespunzătoare și în conformitate cu obligațiile lor internaționale, pentru a asigura protecția pe teritoriul lor a fiecărei persoane împotriva discriminării rasiale, etnice și religioase, precum și pentru a proteja orice individ, inclusiv străini, împotriva actelor de violență, inclusiv cele fondate pe unul din aceste temeuri. Mai mult decît atît, ele vor apela pe deplin la sistemul lor juridic intern, inclusiv prin întărirea legilor existente în această privință.

34) Vor avea în vedere elaborarea programelor menite să creeze condiții pentru promovarea nediscriminării și înțelegerii interculturale, care se vor concentra asupra educației în domeniul drepturilor omului, acțiunii la nivel de bază, formării interculturale și a cercetării.

35) Reafirmă, în acest context, necesitatea de a dezvolta programe corespunzătoare privind problemele conaționalilor lor aparținînd comunității romilor și altor grupuri, identificate în mod tradițional drept țigani, și de a crea condiții pentru ca aceștia să aibă șanse egale de a participa integral în viața societății și vor examina cum să coopereze în acest scop.

Muncitori migranți

Statele participante :

36) Reafirmă că drepturile și libertățile fundamentale ale omului sînt universale, că de ele trebuie să se bucure și muncitorii migranți, oriunde ar trăi aceștia și subliniază importanța aplicării tuturor angajamentelor C.S.C.E. privind muncitorii migranți și familiile lor care rezidează legal în statele participante.

37) Vor încuraja crearea condițiilor menite să contribuie la o mai mare armonie în relațiile dintre muncitorii migranți și restul societății statului participant în care rezidează în mod legal. În acest scop, ele vor căuta să propună, între altele, măsuri menite să faciliteze familiarizarea muncitorilor migranți și a familiilor lor cu limba și viața socială a respectivului stat în care rezidează în mod legal, pentru a le permite să participe la viața societății țării gazdă.

38) În conformitate cu politica și legile lor interne, precum și cu obligațiile internaționale, vor căuta, când este cazul, să creeze condiții pentru promovarea egalității șanselor în ceea ce privește condițiile de muncă, educație, securitatea socială și serviciile de sănătate, locuință, acces la sindicate, precum și drepturile culturale pentru muncitorii migranți care rezidează și lucrează legal pe teritoriul lor.

Persoane refugiate și deplasate

Statele participante :

39) Exprimă preocuparea lor în ceea ce privește problema refugiaților și a persoanelor deplasate.

40) Subliniază importanța prevenirii situațiilor care pot provoca valuri masive de refugiați și persoane deplasate și evidențiază necesitatea de a identifica și examina cauzele profunde care stau la baza deplasării și migrației involuntare.

41) Recunosc necesitatea unei cooperări internaționale în ceea ce privește valurile masive de refugiați și persoane deplasate.

42) Recunosc că deplasarea este adesea rezultatul violării angajamentelor C.S.C.E., inclusiv a celor privind dimensiunea umană.

43) Reafirmă importanța standardelor internaționale existente privind protecția și asistența pentru refugiați și vor avea în vedere, dacă nu au făcut încă, să adere la Convenția privind Statutul Refugiaților și Protocolul.

44) Recunosc importanța înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați și a Comitetului Internațional al Crucii Roșii, precum și organizațiile neguvernamentale implicate în activitatea de ajutorare, pentru protecția și asistența acordată persoanelor refugiate și deplasate.

45) Salută și sprijină unilateral, bilateral și multilateral eforturile de asigurare a protecției și asistenței pentru persoanele refugiate și deplasate, în scopul gășirii de soluții durabile.

46) Însărcinează B.I.D.D.O. să organizeze, la începutul anului 1993, un seminar C.S.C.E. privind dimensiunea umană pe tema : „Migrația, inclusiv persoane refugiate și deplasate“.

Dreptul umanitar internațional

Statele participante :

47) Reamintesc că dreptul umanitar internațional este bazat pe demnitatea inerentă persoanei umane.

48) Vor respecta în toate împrejurările și vor asigura respectarea dreptului umanitar internațional, inclusiv protecția populației civile.

49) Reamintesc că cei ce violează dreptul umanitar internațional sînt personal responsabili pentru aceasta.

50) Recunosc rolul esențial al Comitetului Internațional al Crucii Roșii în promovarea aplicării și dezvoltării dreptului umanitar internațional, inclusiv a Convențiilor de la Geneva și a protocoalelor respective.

51) Reafirmă angajamentul lor de a lărgi sprijinirea integrală a Comitetului Internațional al Crucii Roșii, precum și a Societăților de Cruce Roșie și Semiluna Roșie și a organizațiilor din sistemul Națiunilor Unite, îndeosebi în perioada unui conflict armat, de a respecta emblemele lor protectoare, de a preveni utilizarea abuzivă a acestor embleme și, când e cazul, de a depune toate eforturile pentru a asigura accesul în zonele respective.

52) Se angajează ele însele să îndeplinească obligațiile ce le revin privind însușirea și difuzarea informației referitoare la obligațiile decurgînd din dreptul umanitar internațional.

Democrația la nivel local și regional

Statele participante :

53) Se vor strădui, în vederea întăririi participării democratice și a edificării instituțiilor democratice, prin dezvoltarea cooperării între ele, să împărtășească experiența lor în funcționarea democrației la nivel local și regional, salutînd în această privință rețeaua de informații și educație în acest domeniu a Consiliului Europei.

54) Vor facilita contactele și încuraja diferite forme de cooperare între autoritățile la nivel local și regional.

Naționalitate

Statele participante :

55) Recunosc că fiecare are dreptul la o naționalitate și că nimeni nu poate fi privat de naționalitatea sa în mod arbitrar.

56) Subliniază că toate aspectele naționalității vor fi tratate prin respectarea legii. Ele vor lua, unde e cazul, măsuri compatibile cu cadrul lor constituțional pentru a nu crește numărul apatrizilor.

57) Vor continua, în cadrul C.S.C.E., discutarea acestor probleme.

Pedeapsa capitală

Statele participante :

58) Confirmă angajamentele asumate în Documentele de la Copenhaga și Moscova privind problema pedepsei capitale.

Libertatea mijloacelor de informare în masă

Statele participante :

59) Însărcinează B.I.D.D.O. să organizeze, în anul 1993, un seminar C.S.C.E. privind libertatea mijloacelor de informare în masă. Scopul seminarului va fi încurajarea discuțiilor, demonstrațiilor, stabilirea de contacte și schimburi de informații între reprezentanții guvernamentali și cei ce lucrează în domeniul mijloacelor de informare în masă.

Educație

Statele participante :

60) Avînd în vedere importanța educației pentru dezvoltarea ideilor democrației, drepturilor omului și instituțiilor democratice, în special în perioada schimbării, vor saluta organizarea în acest scop, de către Consiliul Europei, a unui seminar deschis tuturor statelor participante, intitulat „Educația : structuri, politici și strategii“.

Culegeri de angajamente privind dimensiunea umană

Statele participante :

61) Salută elaborarea unei culegeri a angajamentelor existente ale C.S.C.E. privind dimensiunea umană, în vederea promovării unei mai bune înțelegeri pentru aplicarea acestor angajamente.

Orientări pentru aplicarea internă

Statele participante .

62) Vor încuraja, acolo unde este cazul, elaborarea de orientări care să faciliteze aplicarea efectivă a legislației interne în problemele drepturilor omului legate de angajamentele C.S.C.E.

VII

COOPERAREA ECONOMICĂ

1) Statele participante vor intensifica cooperarea între ele în vederea realizării unei dezvoltări economice durabile. Ele vor continua să coopereze în sprijinirea acelor state participante care sînt angajate în procesul de tranziție spre economia de piață.

2) Statele participante salută faptul că, urmare Documentului Conferinței de la Bonn privind Cooperarea Economică și a Cartei de la Paris pentru o Nouă Europă, Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.) a identificat domeniile prioritare pentru activitățile sale și consideră promovarea procesului de reformă în economiile în tranziție ca un element important în elaborarea programului său de lucru. Ele salută, de asemenea, crearea în cadrul O.E.C.D. a Centrului de Cooperare cu Economii Europene în Tranziție (O.C.E.E.T.), prin intermediul căruia țările în tranziție pot beneficia de experiența acestei organizații. Ele exprimă satisfacția lor că B.E.R.D. este în prezent în măsură să acorde ajutor substanțial pentru restructurarea și modernizarea economiilor în tranziție.

3) Statele participante invită aceste organizații, precum și alte organizații economice și financiare internaționale să-și continue activitatea, astfel încît să faciliteze integrarea economiilor în tranziție în sistemul economic și financiar internațional și să promoveze cooperarea economică în zona C.S.C.E. Ele cheamă la o coordonare sporită între acestea pentru a asigura mai multă coerență și eficiență în acțiune și pentru a evita paralelismele.

4) Statele participante vor acționa pentru continuarea aplicării angajamentelor existente. Ele revin să dea un nou impuls, în special în domeniile resurselor umane, cooperării industriale, comerțului, statisticilor, infrastructurii, energiei, conversiunii industriei militare, agriculturii, turismului precum și științei și tehnologiei.

5) Statele participante subliniază necesitatea unei cooperări continue și a investițiilor în domeniul dezvoltării resurselor umane pentru a face față problemelor de tranziție spre economia de piață, schimbărilor tehnologice rapide și evoluției societății. Recunoscînd importanța educației și formării, inclusiv în domeniul managementului și al vocației formării la toate nivelurile, ele vor intensifica dialogul lor privind sistemele de educație și formare și vor promova continuarea cooperării în acest domeniu.

6) Statele participante vor spori posibilitățile de cooperare industrială prin asigurarea unui cadru juridic și economic corespunzător pentru afaceri, în special în scopul întăririi sectorului privat și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii. Ele vor crea condiții favorabile pentru afaceri prin reducerea progresivă a obstacolelor în calea comerțului, a libertății de stabilire și a contactelor între oamenii de afaceri. Ele vor îmbunătăți, dacă e cazul, legislația, în special cu privire la vămire, standardizare, competiție, proprietate și drepturile de proprietate intelectuală, legile cu privire la sectorul bancar, contabilitate și societăți, circulația capitalului și protejarea investițiilor.

7) Statele participante recunosc că menținerea unui sistem de comerț multilateral deschis, bazat pe regulile Acordului General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T.) este un element esențial pentru stimularea dezvoltării economice. Ele vor intensifica eforturile lor de a ajuta economiile în tranziție printr-un acces sporit pe piețe.

8) Statele participante subliniază importanța statisticilor și informațiilor comerciale și administrative complete, transparente și corecte care să stea la baza orientării politice și, mai ales, a luării deciziilor economice, precum și pentru funcționarea eficientă a economiei de piață. Ele vor îmbunătăți în continuare calitatea, promptitudinea și accesibilitatea informației. Ele recunosc rolul important al C.E.E./O.N.U. în acest domeniu, precum și contribuția O.E.C.D. prin analize și informații fundamentale.

9) Statele participante subliniază importanța dezvoltării infrastructurii, în special în domeniul transporturilor și telecomunicațiilor, pentru succesul perioadei de tranziție și o mai mare participare la comerțul internațional.

10) Avînd în vedere impactul activităților sporite de transport asupra capacității de transport, mediului înconjurător și a siguranței, ele vor coopera pentru îmbunătățirea eficienței și calității transportului terestru, naval și aerian. Ele vor coopera, de asemenea, în dezvoltarea unui sistem eficient de transport în zona C.S.C.E., bazat pe principiile economiei de piață, siguranței și condițiilor de transparență și deplină competitivitate între operatori și diferitele moduri de transport, ținînd seama de aspectele sociale și de cele pri-

vind mediul înconjurător. Ele subliniază importanța dezvoltării în continuare și finalizării rapide a proiectelor de infrastructură mixtă rutiero-feroviară, inclusiv a celor elaborate de C.E.E./O.N.U. și de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.).

11) Luând în considerare impactul asupra mediului înconjurător, ele vor acorda atenție deosebită dezvoltării sistemelor de transport cu debit scăzut de emisie, în special în transportul feroviar, pe ape interioare și în transportul combinat.

12) Ele vor coopera în crearea unei piețe de telecomunicații integrate, acordând o atenție specială dezvoltării unei infrastructuri moderne de telecomunicații și a serviciilor conexe, creării și lărgirii rețelei de telecomunicații în toată zona C.S.C.E., cooperării tehnice și facilitării fluxului liber de informații.

13) Statele participante sprijină integral dezvoltarea în continuare a Cartei Europene de Energie și subliniază importanța activității de finalizare și aplicare a acordului de bază și a protocoalelor. Ele consideră aceste documente de importanță deosebită pentru perioada de tranziție și, recunoscând interesele lor reciproce în acest domeniu, ele vor coopera pentru a beneficia de posibilitățile existente.

14) Ele subliniază necesitatea continuării cooperării în domeniul energiei în scopul îmbunătățirii securității în aprovizionarea cu energie, ridicând la maximum eficiența producției, conversia, transportul, distribuția și folosirea energiei, întărind securitatea și reducând la minimum problemele mediului înconjurător, pe o bază economică acceptabilă. În acest context, ele recunosc, de asemenea, importanța programelor internaționale existente, cum ar fi „Eficiența energetică 2000” sub auspiciile C.E.E./O.N.U. Statele participante subliniază necesitatea unei strânse cooperări în domeniile conexe, cum sînt dezvoltarea comercială și cercetarea surselor generabile de energie, precum și circulația liberă a produselor energetice.

15) Statele participante subliniază importanța socială și economică a conversiei producției militare în scopuri civile. Ele sprijină cooperarea în conversia producției militare cu statele participante interesate, la nivel bilateral și în cadrul organizațiilor internaționale.

16) Statele participante subliniază importanța reformelor în agricultură, efectuate în unele economii în tranziție. Ele vor extinde cooperarea prin împărtășirea experienței în producția agricolă, inclusiv în probleme de privatizare, cooperare și formare de personal pentru industria agroalimentară.

17) Pentru a beneficia de posibilitățile sporite în domeniul turismului o dată cu deschiderea frontierelor, statele participante vor coopera la îmbunătățirea, între altele, a infrastructurii, serviciilor și armonizarea definițiilor și indicatorilor, acordînd atenție corespunzătoare impactului turismului asupra mediului înconjurător. Ele vor intensifica, de asemenea, cooperarea în domeniul formării de personal și al educației în acest sector și vor încuraja schimbul de know-how și de informații în acest domeniu, precum și organizarea de activități comune.

18) Reafirmînd rolul esențial al științei și tehnologiei în procesul de dezvoltare economică și socială durabilă, statele participante vor întări cooperarea lor

în acest domeniu, acordînd prioritate sectoarelor care interesează în mod direct populația și sistemele de producție. Aceasta va include asemenea sectoare cum sînt cercetarea în domeniul mediului înconjurător, biomedicina și cercetarea medicală, siguranța nucleară, tehnicile neconsumatoare de energie și materii prime, tehnologiile din industria agroalimentară, precum și tehnicile de măsură și control pentru a facilita introducerea progresivă a standardelor și codurilor internaționale practicate în vederea sprijinirii dezvoltării comerțului.

19) Ele vor întreprinde, unde este cazul, pași spre o difuzare mai largă de informații și cunoștințe științifice și tehnologice în vederea depășirii decalajului tehnologic și recunosc că transferul de tehnologie și schimbul de know-how trebuie să fie compatibile cu obligațiile în materie de neproliferare și protecția drepturilor de proprietate intelectuală.

20) Recunoscînd necesitatea de a dezvolta resursele umane în domeniul științei și tehnologiei, ele salută posibilitatea viitoarei colaborări în cadrul organizațiilor internaționale specializate și în cadrul unor programe de cercetare cum sînt COST și EUREKA, precum și crearea recentă a Centrului Internațional pentru Știință și Tehnologie, cu centre în Federația Rusă și Ucraina. Ele vor acționa în direcția dezvoltării rețelei științifice și a proiectelor comune de cercetare.

Forumul economic

Mandat

21) La Reuniunea Consiliului C.S.C.E. de la Praga (30 ianuarie 1992), miniștrii au convenit să creeze un forum economic în cadrul Comitetului Înalților Funcționari.

22) Comitetul Înalților Funcționari se va întruni ca forum economic pentru a da un impuls politic dialogului privind tranziția și dezvoltarea economiei de piață ca o contribuție esențială la edificarea democrației, pentru a recomanda eforturi practice pentru dezvoltarea sistemelor de piață liberă și cooperare economică și pentru a încuraja activitățile în curs de desfășurare în cadrul unor organizații, cum sînt Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (O.C.D.E.), Banca Europeană de Investiții (B.E.I.), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.E.R.D.) și Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa.

Organizare

23) Comitetul Înalților Funcționari (C.I.F.) se va întruni ca forum economic. Forumul economic se va conduce după aceleași reguli ca cele aplicabile tuturor reuniunilor C.I.F.

24) Forumul poate invita, să-și aducă contribuția la activitatea sa, acele organizații europene și transatlantice care sînt competente în problemele aflate în discuție.

25) Activitatea forumului trebuie să fie în așa fel structurată, încît să evite paralelismele cu activitatea

organizațiilor internaționale și risipirea inutilă a resurselor existente.

26) Forumul economic se va întruni, de regulă, o dată pe an. Reuniunea va dura două-trei zile, iar discuțiile se vor concentra asupra a două-trei subiecte concrete.

27) Forumul economic va examina temele și subiectele care pot necesita studierea lor în continuare de către experți. Aceasta se va face sub forma unor seminarii cu participare nelimitată, pe probleme concrete, organizate în cursul anului respectiv. Aceste întâlniri de experți pot fi organizate și finanțate, cu acordul forumului, de unul sau mai multe state C.S.C.E. și/sau de organizații internaționale, eventual în cooperare cu organisme private.

28) Aceste întâlniri de experți pot reuni pe cei ce adoptă decizii în domeniul politicii economice, lideri parlamentari și reprezentanți ai organizațiilor guvernamentale și din sectorul privat, într-un dialog pozitiv asupra cooperării și tranziției spre economia de piață.

29) Forumul va lua notă de rapoartele reuniunilor grupurilor de experți și va încuraja difuzarea lor tuturor statelor C.S.C.E. Cu toate acestea, aceste grupe de experți nu vor elabora documente care să conțină angajamente obligatorii pentru statele C.S.C.E.

Funcții

30) Forumul economic va permite schimbul de vederi și de experiență privind problemele-cheie ale procesului de tranziție, precum și activitatea organizațiilor internaționale competente.

31) Forumul economic trebuie să servească drept un mecanism important pentru examinarea aplicării angajamentelor C.S.C.E. în domeniul economiei, al mediului înconjurător, al științei și tehnologiei. Forumul trebuie să difuzeze informații, să ajute la identificarea problemelor structurale și să recomande eforturi practice pentru dezvoltarea cooperării economice în aceste domenii în timpul perioadei de tranziție.

32) Impulsurile politice pe care Forumul economic este însărcinat să le dea dezbaterilor privind aspectele economice, tehnico-științifice și ecologice ale procesului de tranziție vor completa și sprijini activitatea organizațiilor internaționale cu competențe în domeniul economic și al mediului înconjurător care se ocupă de aceste probleme la nivel operațional.

Ordinea de zi indicativă a primei reuniuni a Forumului economic, Praga, 16—18 martie 1993

1. Deschidere

2. Subiectele examinate

Schimb de vederi și experiență privind aspectele fundamentale ale procesului de tranziție și, în legătură cu aceasta, examinarea aplicării măsurilor adoptate, îndeosebi în următoarele trei domenii, avînd în vedere o eventuală cooperare ulterioară :

— elementele fundamentale ale unui climat propice afacerilor, ținînd seama de aplicarea pre-

vederilor Documentului Conferinței de la Bonn, inclusiv protejarea tuturor formelor de proprietate, accentul fiind pus, îndeosebi, pe locul și rolul politicii de stat ;

— factorii umani ai procesului de tranziție economică și, îndeosebi, dezvoltarea capitalului uman, inclusiv formarea profesională și tehnică, dezvoltarea capacităților manageriale, promovarea spiritului întreprinzător și condițiile de muncă ;

— integrarea factorilor economici și ecologici în perioada tranziției spre economia de piață.

3. Examinarea temelor propuse pentru seminariile care ar avea loc în 1993.

4. Data și ordinea de zi a următoarei reuniuni a Forumului economic.

VIII

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

1) Statele participante vor intensifica cooperarea crescîndă între ele în vederea restabilirii și menținerii unui echilibru ecologic sănătos în aer, în apă și în sol; ele sînt conștiente de angajamentele asumate individual și în comun vizînd atingerea acestor obiective.

2) Statele participante subliniază necesitatea de a dezvolta, în forumurile corespunzătoare, sisteme eficiente pentru supravegherea și evaluarea îndeplinirii angajamentelor asumate în domeniul mediului înconjurător. Ele așteaptă cu interes rezultatele examinării îndeplinirii politicii ecologice efectuate în cooperare de către O.C.D.E. și C.E.E./O.N.U. Ele încurajează C.E.E./O.N.U. și alte organizații internaționale să examineze căile care să permită tuturor statelor participante la C.S.C.E. să adere la convențiile pertinente.

3) Statele participante subliniază că integrarea protecției mediului în alte politici și în procesul decizional în domeniul economic este o condiție esențială atît pentru o dezvoltare economică susținută, cît și pentru o folosire prudentă a resurselor naturale. În această privință, este importantă folosirea instrumentelor economice și fiscale în completarea celor reglementare în vederea aplicării la nivel național a principiului „cel care poluează — plătește”, precum și a unei abordări precaute.

4) Ele subliniază că protecția ecologică ar trebui să fie o temă majoră în cooperarea internațională între ele. Ele încurajează activitatea vizînd elaborarea unui Program de acțiune pentru Europa Centrală și de Est, precum și elementele pentru un Program ecologic vizînd întreaga Europă, ca urmare a Conferinței ministeriale din 1991 „Mediul înconjurător pentru Europa”.

5) Statele participante vor sprijini intensificarea activității în cadrul organizațiilor internaționale competente pentru a face complementare liberalizarea comerțului internațional și protecția mediului înconjurător.

6) Statele participante subliniază necesitatea de a asigura în mod efectiv siguranța tuturor instalațiilor nucleare în vederea protejării populației și a mediului.

Ele vor coopera în forurile internaționale corespunzătoare pentru definirea și elaborarea obiectivelor în materie de siguranță nucleară.

7) Ele recomandă adeziunea cât mai larg posibilă la Convențiile A.I.E.A. privind notificarea rapidă a unui accident nuclear și asistența în caz de accident nuclear sau de urgență radiologică și exprimă sprijinul lor pentru o activitate intensă vizînd elaborarea rapidă, în cadrul A.I.E.A., a unei convenții internaționale privind siguranța nucleară. Statele participante salută crearea unei Scări internaționale de evenimente nucleare (S.I.E.N.) și a Sistemului de notificare a incidentelor.

8) Ele vor acționa pentru sprijinirea programelor de cooperare tehnică a A.I.E.A. vizînd întărirea siguranței nucleare. Ele vor sprijini alte eforturi internaționale în această direcție, vizînd, între altele, sporirea siguranței instalațiilor nucleare cînd aceasta este fezabilă, iar cînd nu, prin dezvoltarea și aplicarea, cât mai curînd posibil practic, de planuri de înlocuire a acestora cu instalații folosind procese ecologice sigure de producere a energiei și prin îmbunătățirea eficienței energetice.

9) Statele participante ar trebui să se asigure că instituțiile lor militare sînt conforme cu normele de protecție a mediului aplicabile pe plan național în ceea ce privește tratarea și eliminarea deșeurilor periculoase.

10) Statele participante exprimă îngrijorarea lor în legătură cu practicile ilegale de transport internațional și de eliminare a deșeurilor toxice și periculoase. În contextul Convenției de la Basel privind controlul deplasării transfrontiere a deșeurilor periculoase și eliminarea lor, ele vor coopera pentru prevenirea practicilor ilegale de deplasare și de eliminare a unor asemenea deșeuri și vor interzice exportul spre și importul lor de către țările care nu au mijloace tehnice pentru tratarea și eliminarea lor fără a dăuna mediului. În ceea ce privește transportul internațional al deșeurilor radioactive, ele vor ține seama de Codul de practică al A.I.E.A. privind deplasarea transfrontieră internațională a deșeurilor radioactive.

11) Statele participante vor acționa pentru dezvoltarea politicilor vizînd sensibilizarea sporită a cetățenilor față de problema mediului înconjurător și educarea lor în vederea reducerii riscurilor unor catastrofe naturale sau tehnologice, precum și pregătirea de acțiuni corespunzătoare cînd se produc asemenea dezastre. În acest scop, statele participante recunosc importanța activității desfășurate în prezent de Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător (P.N.U.E.) în cadrul programului A.P.E.L.L. (Informare și pregătire în caz de urgență la nivel local). Statele participante vor lua măsurile necesare pentru întărirea participării populației la planificarea și luarea de decizii în legătură cu mediul înconjurător.

12) Statele participante cheamă insistent la aplicarea principiilor privind schimbul de informații în legătură cu situația mediului, consultări, alarmă timpurie și asistență în caz de urgență ecologică conținute în documentul O.E.C.D. „Principiile directoare pentru prevenirea accidentelor chimice, pregătirea și reacția la acestea”, și în Convenția C.E.E./O.N.U. privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale.

13) Ele încurajează stabilirea de aranjamente ecologice naționale, cum sînt echipe speciale, care ar putea să coordoneze difuzarea de informații pertinente în legătură cu experiența și echipamentul țărilor care se confruntă cu situații de urgență, Centrului Națiunilor Unite pentru Asistență Ecologică în caz de urgență, precum și altor organizații internaționale pertinente. Aceste aranjamente vor lua în considerare Convențiile C.E.E./O.N.U. asupra efectelor transfrontiere ale accidentelor industriale și asupra evaluării impactului asupra mediului în context transfrontier, precum și alte acorduri pertinente.

14) Ele ar saluta desemnarea de către Centrul Națiunilor Unite pentru Asistență Ecologică în caz de urgență a unui membru din personalul său în calitate de om de legătură pentru regiunea C.S.C.E. și recomandă ca Centrul să fie conectat la rețeaua C.S.C.E. de comunicații, care ar putea servi drept sistem suplimentar de informații în situații de urgență, ținînd seama de faptul că Centrul va face obiectul unei evaluări de către Consiliul de Administrație al P.N.U.E. în iunie 1993.

15) Statele participante vor încuraja în forurile corespunzătoare dezvoltarea unei rețele a zonelor de protecție în regiunea C.S.C.E. pentru conservarea și prezervarea, ca parte a patrimoniului natural comun, a marilor biotopi naturali sau cvasinaturali și ecosistemelor încă existente, precum și dezvoltarea în continuare a protecției și conservării animalelor.

16) Încurajînd aplicarea imediată a principiilor silvice adoptate de Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare și recunoscînd importanța salvării ecosistemelor silvice din regiunea C.S.C.E., statele participante hotărîsc să impulsioneze această problemă prin discuții practice. În această privință, un Seminar de experți C.S.C.E. cu tema „Dezvoltarea susținută a pădurilor boreale și temperate” va avea loc la Montreal, între 17 septembrie și 6 octombrie 1993. Propuneri privind bugetul, ordinea de zi și modalitățile de desfășurare a acestui seminar vor fi prezentate de Canada pentru a fi aprobate de Comitetul Înalților Funcționari pînă la sfîrșitul anului 1992.

IX

C.S.C.E. ȘI COOPERAREA REGIONALĂ ȘI TRANSFRONTIERĂ

1) Statele participante salută diferite activități regionale între statele participante la C.S.C.E., precum și cooperarea transfrontieră și le consideră ca o formă eficientă de promovare a principiilor și obiectivelor C.S.C.E., precum și de îndeplinire și dezvoltare a angajamentelor C.S.C.E.

2) Statele participante vor încuraja legăturile corespunzătoare între diferite forme de cooperare regională, precum și măsuri care să furnizeze C.S.C.E. informația pertinentă asupra activității lor în cadrul cooperării regionale, inclusiv planurile viitoare de lucru.

3) Statele participante vor încuraja și promova, alît bilateral cît și, după caz, multilateral, inclusiv prin inițiative în organizații europene și internaționale, cooperarea transfrontieră între colectivitățile sau autoritățile teritoriale, implicînd zonele de frontieră din

două sau mai multe state participante, în scopul promovării relațiilor amicale între state.

4) Dezvoltarea cooperării transfrontiere ar trebui să implice guverne, autorități și colectivități regionale și locale.

5) Cooperarea transfrontieră ar trebui să fie cât mai largă posibilă, promovând contacte sporite la toate nivelurile, inclusiv contacte între persoane care au aceeași origine, moștenire culturală și credință religioasă.

6) O atenție specială ar trebui acordată, între altele, dezvoltării infrastructurilor prin cooperare, activităților economice comune, cooperării în domeniul ecologiei, turismului și administrației.

X

MEDITERANA

1) Statele participante recunosc că schimbările care au avut loc în Europa sînt relevante pentru regiunea Mediteranei și că, la rîndul său, evoluțiile economice, sociale, politice și de securitate în această regiune pot avea consecințe pentru Europa. În acest context, Comitetul Înalților Funcționari se va strădui să lege problemele privind cooperarea în Mediterana de obiectivele procesului C.S.C.E. și va examina, după caz, modalități practice în care statele mediteraneene neparticipante pot contribui la lucrările C.S.C.E.

2) Președintele în exercițiu al Comitetului Înalților Funcționari este încurajat să intensifice contactele cu statele mediteraneene neparticipante în vederea stabilirii unui schimb efectiv de informații.

3) Statele mediteraneene neparticipante vor fi invitate la viitoarele conferințe de examinare să-și prezinte contribuția în legătură cu securitatea și cooperarea în Mediterana.

4) Un seminar C.S.C.E. privind Mediterana va fi organizat sub auspiciile Comitetului Înalților Funcționari în cursul următorului an după actuala reuniune de bilanț. Acest seminar se va întruni pentru o durată ce nu va depăși cinci zile lucrătoare. Data, locul și ordinea de zi a seminarului vor fi stabilite de către Comitetul Înalților Funcționari.

5) La seminar vor putea asista statele mediteraneene neparticipante, cărora le vor fi adresate invitații în acest scop.

6) Ordinea de zi a seminarului poate cuprinde subiecte ca mediul înconjurător, tendințe demografice sau dezvoltarea economică, precum și alte domenii de cooperare bilaterală sau multilaterală dintre statele participante la C.S.C.E. și statele mediteraneene neparticipante, reflectînd cadrul general de principii de cooperare în regiunea Mediteranei, astfel cum este stipulat în Actul final și alte documente C.S.C.E. Seminarul nu va elabora document cu angajamente obligatorii pentru statele participante la C.S.C.E.

XI

PROGRAMUL DE SPRIJINIRE COORDONATĂ A STATELOR PARTICIPANTE, RECENT ADMISE

Conform paragrafului 19 al rezumatului de concluzii al Reuniunii de la Praga a consiliului, statele par-

ticipante au hotărît să elaboreze un program de sprijinire coordonată a acelor state participante care au fost admise în C.S.C.E. din 1991. Prin acest program, aceste state vor putea beneficia de experiență și recomandări, între altele, cu caracter diplomatic, științific, juridic și administrativ în problemele C.S.C.E., după cum urmează :

1) Programul va fi coordonat de B.I.D.D.O. sub supravegherea generală a Comitetului Înalților Funcționari. B.I.D.D.O. va servi drept centru de informare pentru activitățile respective ale C.S.C.E. și ale statelor participante, precum și ale organizațiilor internaționale, inclusiv Consiliul European, conform celor prevăzute în mandatul B.I.D.D.O. La cererea statelor participante, B.I.D.D.O. le va pune la dispoziție informația primită.

2) Sub rezerva aprobării Comitetului Înalților Funcționari, B.I.D.D.O. va organiza reuniuni și seminarii în problemele C.S.C.E. special pentru statele participante recent admise. Asemenea reuniuni și seminarii vor avea loc, unde este posibil, în statele participante recent admise. Ele se vor concentra asupra îmbunătățirii cunoașterii problemelor C.S.C.E., între altele, de către funcționari, mijloacele de informare în masă și de către populație în general.

3) În cadrul domeniilor sale de competență, Centrul de Prevenire a Conflictelor va organiza reuniuni și seminarii special pentru statele participante recent admise. Asemenea reuniuni și seminarii, unde este posibil, se vor ține în aceste state.

4) Secretariatul C.S.C.E. va acorda o atenție specială distribuirii documentelor C.S.C.E. statelor participante recent admise.

5) Funcționarii Secretariatului C.S.C.E., ai Secretariatului C.P.C. și ai B.I.D.D.O., cînd se află în misiune în statele participante recent admise, vor împărtăși acestora, cît mai larg posibil, din experiența lor într-un mod corespunzător.

6) Statele participante pot pune la dispoziția B.I.D.D.O. repertorii naționale cu cei competenți în problemele C.S.C.E. pe plan diplomatic, științific, juridic administrativ ș.a. Persoanele, instituțiile și organizațiile trecute în repertoriu ar putea, din inițiativă națională sau la cererea statelor participante recent admise, să fie invitate în aceste state, între altele, pentru conferințe, seminarii, cursuri, stagii și servicii consultative în problemele C.S.C.E. Aceste persoane, instituții și organizații pot fi, de asemenea, invitate la seminarii pe problemele C.S.C.E. organizate de B.I.D.D.O. pentru statele recent admise pentru a-și prezenta experiența în diferite domenii legate de procesul democratic.

7) Statele participante sînt încurajate să includă reprezentanți ai statelor participante recent admise în stagii, programe de studii și formare, finanțate de guvernele lor.

8) Cheltuielile implicate de inițiative naționale vor fi suportate de statele participante care furnizează sprijinul respectiv. Cheltuielile făcute de instituțiile C.S.C.E. vor fi acoperite din bugetele acestora. Suportarea de către statele recent admise în care au loc asemenea acțiuni a cheltuielilor de cazare și masă, precum și a celor de interpretare și organizare ar fi solu-

tate și apreciate drept contribuții la acoperirea cheltuielilor programului de sprijin coordonat. Statele participante vor fi invitate să contribuie financiar, pe bază voluntară, la seminariile și reuniunile avute în vedere.

9) Următoarea conferință de examinare va evalua rezultatele acestui program.

XII

HOTĂRIRI ADMINISTRATIVE

Aranjamente financiare ale C.S.C.E. și eficiența cheltuielilor

1) Se creează un Comitet financiar de experți al C.S.O., care să se ocupe, între altele, de problemele privind bugetele, reducerea cheltuielilor și încadrarea cu personal. Comitetul se va reuni trimestrial, cu ocazia reuniunilor C.S.O., dar precedându-le pe acestea din urmă.

2) Comitetul va examina, de asemenea, măsuri de raționalizare privind reuniunile și personalul lingvistic, precum și elaborarea unei metode sistematice de gestionare a restanțelor în achitarea plăților către C.S.C.E., inspirându-se din practica organizațiilor internaționale în vederea îmbunătățirii practicilor C.S.C.E. Comitetul va raporta Comitetului Înaltilor Funcționari și va sugera recomandări pentru a fi adoptate de către acesta.

3) Următorul barem de contribuții este operant începând cu 1 iulie 1992*).

TARA	PROCENTE
Franța	9
Federația Rusă	9
Germania	9
Italia	9
Marea Britanie	9
S.U.A.	9
Canada	5,45
Spania	3,65
Belgia	3,55
Olanda	3,55
Suedia	3,55
Elveția	2,30
Austria	2,05
Danemarca	2,05
Finlanda	2,05
Norvegia	2,05
Ucraina	1,75
Polonia	1,40
Republica Federativă Cehă și Slovacă	1,00

Turcia	1,00
Belarus	0,70
Grecia	0,70
România	0,70
Ungaria	0,70
Bulgaria	0,55
Irlanda	0,55
Iugoslavia	0,55
Kazahstan	0,55
Luxemburg	0,55
Portugalia	0,55
Uzbekistan	0,55
Albania	0,20
Armenia	0,20
Azerbaidjan	0,20
Bosnia-Herțegovina	0,20
Cipru	0,20
Croația	0,20
Estonia	0,20
Georgia	0,20
Islanda	0,20
Kirghistan	0,20
Letonia	0,20
Lituania	0,20
Moldova	0,20
Slovenia	0,20
Tadjikistan	0,20
Turkmenistan	0,20
Liechtenstein	0,15
Malta	0,15
Monaco	0,15
San Marino	0,15
Sf. Scaun	0,15

4) Problema revizuirii periodice a baremului precum și cele privind criteriile ce stau la baza fixării baremului vor fi discutate în continuare la momentul oportun de către C.S.O. prin intermediul Comitetului financiar de experți.

Aranjamente financiare pentru reuniunile C.S.C.E.

5) Aranjamentele financiare enunțate în continuare nu se aplică reuniunilor ale căror cheltuieli sînt acoperite de bugetele Secretariatului C.S.C.E. sau B.I.D.D.O.

*) Această decizie a fost luată pornind de la înțelegerea că baremul de contribuții operant pînă la 1 iulie 1992 se aplică tuturor cheltuielilor legate de Reuniunea Follow-up de la Helsinki.

6) Orice stat participant care se oferă să găzduiască și să organizeze o reuniune C.S.C.E. nemenționată în paragraful 5) va asigura eficiența costurilor și disciplina financiară privind cheltuielile aferente acestor reuniuni. Guvernul țării gazdă va prezenta, în același timp, o estimare a costului localului reuniunii, însoțită de suficiente informații, astfel încât statele participante să poată aprecia măsura în care aceasta corespunde nevoilor reuniunii și eficiența cheltuielilor pentru facilitățile oferite. De îndată ce programul de lucru a fost aprobat de către statele participante, guvernul țării gazdă va prezenta, dacă este necesar, cu ajutorul Secretariatului C.S.C.E., o estimare a cheltuielilor ce urmează a fi rambursate de către statele participante în conformitate cu baremul de contribuții al C.S.C.E., inclusiv cheltuielile estimative privind personalul, serviciile lingvistice, instalații și administrație.

7) Cu o lună înainte de începerea reuniunii în cauză, autoritatea însărcinată de guvernul țării gazdă cu organizarea acesteia, va distribui tuturor țărilor participante o estimare financiară mai exactă, după modelul, unde este posibil, al structurii bugetelor instituțiilor C.S.C.E.

8) Autoritatea organizatoare va asigura evidența documentelor sale și a operațiunilor contabile și avizarea corespunzătoare a tuturor plăților. O situație completă a cheltuielilor ce urmează a fi rambursate de către statele participante conform baremului de con-

tribuții al C.S.C.E., va fi prezentată Comitetului Înalților Funcționari în termen de 60 de zile de la terminarea reuniunii sau trimestrial pentru reuniuni de lungă durată.

9) Statele participante vor achita prompt partea lor la cheltuielile efectuate conform baremului de contribuții al C.S.C.E. Autoritatea organizatoare/guvernul țării gazdă pot prezenta liste cu plăți restante Comitetului Financiar de Experți.

10) Statele participante pot transmite cereri pentru informații suplimentare sau să formuleze obiecții autorității organizatoare dacă decontul depășește semnificativ estimarea financiară.

11) Deconturile unor astfel de reuniuni C.S.C.E. vor fi supuse examinării unor nevoi financiare externe. Raportul revizorilor va fi înaintat Comitetului Financiar de Experți.

12) Comitetul Consultativ al C.P.C., în coordonare cu țara gazdă, este solicitat să stabilească modalități privind oferirea de servicii pentru conferință, eficiente din punct de vedere al costului, printr-un secretar executiv comun pentru toate forumurile de discuții și negocieri cu sediul la Viena, inclusiv reuniunile Comitetului Consultativ, ale Comitetului Special al Forumului pentru cooperare în domeniul securității, seminariilor C.P.C., și, dacă va exista acordul celor în cauză, ale Grupului Consultativ Mixt C.F.E. și Comisiei Consultative „Cer deschis“.

Abrevieri

A.I.E.A.	— Agenția Internațională pentru Energie Atomică
A.P.E.L.L.	— Informare și pregătire la nivel local
B.E.I.	— Banca Europeană de Investiții
B.E.R.D.	— Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare
B.I.D.D.O. (ODIHR)	— Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
C.E.E./O.N.U.	— Comisia Economică a ONU pentru Europa
C.I.F. (CSO)	— Comitetul Înalților Funcționari
C.N.U.E.D.	— Conferința Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător și Dezvoltare
C.O.Ç.O.N.A (N.A.C.C.)	— Consiliul de Cooperare al Atlanticului de Nord
C.O.S.T.	— Cooperarea europeană în domeniul cercetării științifice și tehnice
C.P.C.	— Centrul de Prevenire a Conflictelor
C.S.C.E.	— Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa
C.S.I.	— Comunitatea Statelor Independente
C.F.E.	— Forțele convenționale în Europa
F.S.C.	— Forumul de securitate prin cooperare
G.A.T.T.	— Acordul General pentru Tarife și Comerț
I.N.E.S.	— Scara internațională de evenimente nucleare

O.C.D.E.	— Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică
O.C.I.E.E.T.	— Centrul de Cooperare cu Economii Europene de Tranziție
O.N.G.	— organizație neguvernamentală
P.N.U.D.	— Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
P.N.U.E.	— Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător
U.E.O.	— Uniunea Europei Occidentale

EDITOR : PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, str. 13 Septembrie — Casa Republicii, sector 5,
cont 30.98.12.301 B.C.R. — S.M.B.
Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenți economici, București,
str. Blanduziei nr. 1, sector 2, telefon 6.11.77.02.
Tiparul : Tipografia „Monitorul Oficial”, București, str. Jiului nr. 163, sector 1, telefon 6.68.55.58.
